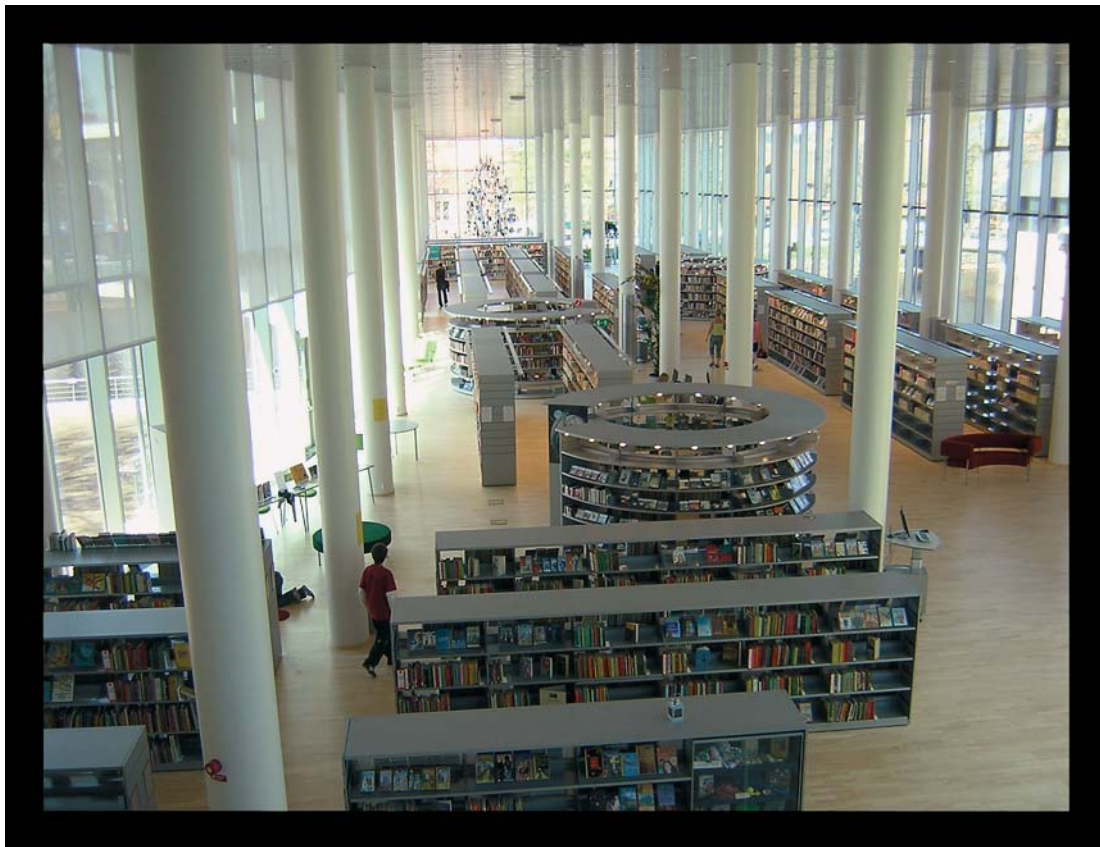

Biblioteks*blad*et

Den vita diamanten i Halmstad

**Biblioteksutbildningarna enligt Bologna
Libris som nationellt och lokalt system
SOMMARLÄSNING: Om konsten att läsa**

- 3** Släktforskarnas Mecka och Riksarkivet i samarbete. Åsa Ekström
- 4** Spelmiljoner satsas på barnkultur. Åsa Ekström
- 6** Digitala talböcker. Henriette Zorn
- 7** Bättre service till studenter med läshandikapp. Henriette Zorn
- 9** Biblioteken i valet 2006.
- 10** En fildelande kulturchef talar ut. Åsa Ekström
- 12** Vart är Libris på väg? Jakob Harnesk
- 14** B&I i Bolognatappning. Henriette Zorn
- 15** Arbetsgivarnas krav på morgondagens bibliotek- arier. Henriette Zorn
- 16** Halmstads "vita diamant". Annina Rabe
- 20** Ska vi konkurrera eller kompensera. Johanna Hansson och Malin Ögländ
- 22** Biblioteksdagarna i Malmö. Henriette Zorn
- 25** Allt om ungas digitala vanor. Åsa Ekström
- 26** Nu kan synskadade lättare välja bok själva. Fatima Grönblad
- 30** Biblioteken kan öka tillväxten i landet. Åsa Ekström
- 31** "Tag och läs, tag och skriv". Lars Rydquist
- 34** Gun Qvarzell, 70 år. Anna Sjöstrand

Avdelningar

- 28** Debatt och kommentar
- 38** Utblick
- 40** Recensioner
- 43** Vem är ...?
- 44** Besserwisser
- 45** Föreningsnytt
- 47** Kalendarium

FOTO: TORIKEL EDENBORG

FULAST VANN. Dagen efter braksegern i melodifestivalen var de finska monsterrockarna löpsedelsstoff i så gott som alla de stora tidningarna. Klart att det väcker uppmärksamhet när den evige losern tar revansch och det med hjälp av ett gäng hårdrockande odjur som sopar mattan med hela Schlagereuropa. Det här hade ingen riktigt räknat med, inte ens monstren själva, vad det verkar. Jojo minsann – ett litet finskt under och en snuttefilt bra att ha när det nu bara blev brons i hockey eftersom storebror Sverige knep guld. Läggs därtill den nesliga förlusten mot Sverige i innebandy-VM.

Men i kulisserna finns ett annat litet finskt under värt att uppmärksamma – vilket också gjordes i den näst största lokaltidningen i Stockholm, Svenska Dagbladet, dagen efter monstersegern. Löpet var som sagt upptaget av Lordi men inne i tidningen hade man vikt inte mindre än fem sidor åt det finländska skolundret.

Finländska 15-åringar är bäst i världen på matte, naturkunskap och läsning. Sverige hamnar visserligen över genomsnittet, men ändå rätt långt ner på listan: i matte på 14:e plats, i naturkunskap på 12:e plats och när det gäller läsförståelse placerar sig de svenska skolungdomarna på en 7:e plats. Allt enligt OECD senaste internationella skolundersökning, PISA (Programme for International Student Assessment).

PISA-undersökningen genomförs vart tredje år och i den mäts och jämförs kunskaperna hos 15-åringarna i 41 länder varav 30 är medlemmar i OECD (OECD står för Organization for Economic Cooperation and Development).

Den senaste mätningen publicerades i december 2004 men uppmärksammades inte i någon nämnvärd utsträckning. Men nu börjar man uppenbarligen från svenskt håll intressera sig för hur det kommer sig att de finländska eleverna presterar så mycket bättre än de svenska. Inte utan orsaker. Larmrapporterna om de bristande kunskaperna hos såväl svenska skolelever som hos studenter som söker till högskolan har avlöst varandra på sistone.

Forskare och myndigheter pekar ut några enskilda orsaker bakom det finska skolundret: lärare är ett statusyrke i Finland, lärarutbildningen är gedigen, skolsystemet har inte experimenterats sönder och samman, friskoleexperimentet har man också avstått från, man tillämpar ett inslag som vi känner från den gamla pluggskolan nämligen tidig betygssättning vilket bidrar till att fånga upp svaga elever som tidigt kan få det extra stöd de behöver. Vidare framhålls vikten av många (skol-) bibliotek. De finländska eleverna lånar fler böcker än svenska elever och boken och läsningen har en stark ställning.

Å andra sidan, för en sådan finns det ju alltid: Finland behöver alls inte i samma utsträckning tampas med de utmaningar som den svenska skolan står inför eftersom det i Finland finns få elever med invandrarbakgrund – både socialt och kulturellt är Finland mer homogent än Sverige. Dessutom: enligt PISA-undersökningen trivs svenska elever bättre i skolan än de finska. Det är ju bra, men frågan är vad som är viktigast i det långa loppet: trivsel eller kunskaper?

Och visst är det kul att Sverige profilerar sig åtminstone på sportens område. Det man inte har i huvudet får man ha i knäna. Hur ska det gå i fotbolls-VM?

Trevlig sommar!!!
HENRIETTE ZORN

Tidskrift för Svensk Biblioteksforening

Postadress

Box 3127
103 62 Stockholm

Besöksadress

Saltmätargatan 3A
Svensk Biblioteksforening
Tel. 08-545 132 30
BBL Tel. 08-545 132 40
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksforenings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 500:- (Sverige), utanför Sverige, 600:-

Ansvarig utgivare

Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org
Annina Rabe 08-545 132 43
ar@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslagfoto: Annina Rabe

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvaras ej.

Annonser

Bo Eriksson,
Box 109, 133 22 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 57 eller 070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Tryckeri AB Federativ, Stockholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksforening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen.

Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 8 juni.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

Släktforskarnas Mecka och Riksarkivet i samarbete

Mormonrörelsen samarbetar med Riksarkivet för att indexera och skanna svenskt arkivmaterial som gamla kyrkböcker, domböcker och militära rullor.

– Ett litet genombrott är det eftersom det innebär att man nu kan söka direkt på namn, säger Tomas Lidman, Riksarkivet.

VÄRLDENS STÖRSTA släktforskningsbibliotek finns i Salt Lake City, USA, och drivs av den religiösa mormonrörelsen. Family History Library beräknas ha ungefär två miljoner mikrofilm material i sina arkiv. Mormonerna har kritiserats för att vara en sekt som tillåtit månggifte och för att ha en märklig syn på folk med mörkare hudfärg. Bland annat menar de att det är människor som inte kämpat tillräckligt hårt mot Lucifer som har fått en mörkare hudfärg. Mormonerna dyrkar familjen och enligt deras sätt att se är familjens rötter lika viktiga: ”Familjen är tillsammans för evigt – inte bara i det här livet.” I deras lära ingår att man kan rädda sina döda släktingar från skärselfen genom dop av de döda. Släktforskning betraktas därför som ett heligt sakrament och det är även förklaringen till varför de ligger i framkant när det gäller genealogi. De började även tidigt mikrofilma material eftersom de ser positivt på all ny teknik som på bästa sätt bevarar släktforskningsmaterial. Ända sedan 1948 då mormonerna började mikrofilma den svenska folkbokföringen har Riksarkivet samarbetat med dem.

– Det har haft en viss betydelse att mormonrörelsen inte tagit betalt och inte haft några religiösa krav på dem som fått tillgång till arkiven, säger riksarkivarie Tomas Lidman.

Rörelsen samarbetar med Riksarkivet om att skanna och indexera svenskt arkivmaterial, bland annat landets alla kyrkoböcker, militära rullor och domböcker som innehåller uppgifter om enskilda individer och familjeförhållanden. Indexeringen innebär ett steg framåt eftersom man kommer att kunna söka direkt på personnamn när man t ex vill släktforska. Riksarkivets avdelning SVAR (Svensk arkivinformatiön) kommer att bistå i arbetet och får därigenom kopior både av de digitala bilderna och av de sökindex som tas fram. Mormonerna kommer att skanna sina mikrofilmer som redan finns i Granite

FOTO: HENRIETTE ZORN

I mormonernas lära ingår att man kan rädda sina döda släktingar från skärselfen genom att döpa dem.

Mount Record Vault i Salt Lake City. Sökindeket kommer att göras fritt tillgängligt på Internet både av Riksarkivet och av mormonerna.

– Tillgängligheten till arkiven förbättras eftersom man genom datorn enkelt och snabbt kan hämta den information man sö-

ker. Det är också den digitala arkivinformatiön som ständigt efterfrågas.

ÅSA EKSTRÖM

Riksarkivet: www.ra.se

Mormonernas webbplats: www.familysearch.org

Spelmiljoner satsas på barnkultur

Regeringen bör satsa 300 miljoner kronor för att alla barn i Sverige ska få tillgång till barnkultur. Svenska Spels vinster ska betala satsningen, föreslår Aktionsgruppen för barnkultur.

FÖRRA ÅRET KOM Aktionsgruppen för barnkultur fram till att det är slumpen som styr barnens kulturutbud. Det är flera faktorer som påverkar tillgängligheten av kultur – det geografiska avståndet, brist på resurser och dålig samordning. I vissa kommuner i landet är kulturskolorna gratis medan det på andra håll i landet kan kosta uppemot 1 600 kronor i terminsavgift. Sedan 2004 har gruppen, på regeringens uppdrag, kartlagt barnkulturen i landets alla kommuner – från glesbygd till storstad. Nu har gruppen arbetat fram förslag på insatser som ska utveckla och göra barnkulturen mer jämlikt fördelad över landet. Aktionsgruppen bedömer att det behövs kraftfulla insatser för att förverkliga de intentioner som finns i FN:s barnkonvention, läroplanerna, de kulturpolitiska målen och i andra styrdokument. I slutet av april överlämnades betänkandet "Tänka framåt, men göra nu" till kulturminister Leif Pagrotsky. Betänkandet rymmer tre huvudförslag:

- 1) Att en nationell barnkulturdelegation bildas för att stärka samarbeten på nationell och regional nivå.
- 2) "Handslaget" som ska låta barn pröva olika former av kultur.
- 3) En ordentlig satsning på forskning och utbildning.

Man föreslår att i den nationella barnkulturdelegationen ska ledamöter från, Barnombudsmannen (BO), Ungdomsstyrelsen,

Svensk Filmindustri (SF) och Myndigheten för skolutveckling ingå. Experter som Ams, Sveriges Kommuner och Landsting, Medierådet och Skolverket ska även finnas med i arbetet för att samordna och utveckla barnkulturen.

"Handslaget" är ett försök att uppmanera kommuner att utveckla kulturverksamheten så att barn får chansen att uppleva olika former av kultur. Samtidigt innebär det ett jättelikt ansvar för varje enskild kommun.

Det krävs att kommunerna själva aktivt söker statligt stöd för att satsa på barnkultur. Aktionsgruppen föreslår att regeringen bör satsa 300 miljoner kronor för att sprida barnkultur. Enligt betänkandet ska pengarna tas av de 600 miljoner kronor som ett "Ett handslag med idrotten" tidigare fått från Svenska Spels vinstöverskott.

Aktionsgruppen har sneplat på Danmark där statliga spelpengar, i högre grad än vad som är fallet i Sverige, används till kultur. Enligt ordförande i Aktionsgruppen, Lotta Lundgren, är tiden nu inne för liknande kultursatsningar i Sverige.

– I kommunerna idag finns det en oerhört positiv förväntan i luften vad gäller barnkulturen. Det har skett en förändring i synen på barnkultur eftersom man är medveten om betydelsen av den. Tidigare har den alltför ofta varit satt på undantag.

Bibliotekens betydelse för barnkulturen är oomtvistad. Flera av Aktionsgruppens förslag gäller biblioteken och man menar att en större satsning bör göras på barnbiblioteken. Bland annat föreslår man en särskild yrkesutbildning för barnbibliotekarier och att länsbiblioteken bör få ett utökad uppdrag när det gäller att hitta nya former för läsfrämjande

Illustrationen är hämtad från omslaget till betänkandet "Tänka framåt, men göra nu".

Faktalabbet – statistik som leder till kunskap.

I Faktalabbet™ finns statistik från nationella och internationella organisationer samlad i en databas vilket gör det möjligt att kombinera information från olika källor. Du kan göra jämförelser, se samband och dra egna slutsatser.

I enminutsguiden får du en snabb överblick över hur tjänsten fungerar. Sedan kan du eller dina låntagare, enkelt använda tjänsten. Både som ett pedagogiskt redskap och som en upplysningstjänst.

Bibliotekstjänst

Traktorvägen 11 • 221 82 Lund • Tel 046-18 00 00
Fax 046-18 01 25 • btj@btj.se • www.btj.se

verksamhet riktad till barn och unga. Biblioteken skulle kunna utvecklas till litterära centra, en sorts tankesmedjor där olika yrkesgrupper möts, t ex författare, dramapedagoger, bildkonstnärer, bibliotekarier, skådespelare och estradpoeter. Om ett litterärt centrum blir verklighet i varje län så ökar även möjligheterna för verksamheten att nå ut och bli mer demokratiskt fördelad och det utan att kommunernas självstyre ifrågasätts eller påverkas. Det gäller att förmedla olika sätt att tänka, inte servera färdiga metoder, när det handlar om att locka barn och unga till böckernas värld. Aktionsgruppen föreslår även att det ska bli lättare för barn med läshandikapp att få tag i passande skönlitteratur. Sverige bör också ta initiativ till nordisk samverkan kring utgivning av barn- och ungdomsböcker på minoritetsspråk. Eftersom flera av minoritetsspråken återfinns i de nordiska länderna skulle ett samarbete ge flera fördelar. Dessutom föreslås att Kulturrådet får i uppdrag att utreda ett särskilt inköpsstöd till litteratur i förskolan. Folkbiblioteken är en självklar resurs men verksam-

heten i förskolan kräver egna böcker som man ständigt kan återkomma till när situationen kräver det.

När det gäller skolbiblioteken bör dessa, enligt Aktionsgruppen, skrivas in som en resurs för lärandet i kursplanerna för svenska och andra ämnen. Om biblioteken finns med som ett kriterium vid skolornas kvalitetsrapportering blir skolans ansvar tydligare.

Vidare bör Bokjuryn, Barnboks katalogen och Barnens bibliotek samlas i Svenska Barnboks institutet för att ge samordningsvinster. Dessutom föreslås en särskild professur i barnkultur, ”nya barn behöver nya klassiker”. Även public service-företagen SR och SVT måste satsa mer på nyskriven dramaproduktion och inte enbart reprisera tidigare klassiker.

Samtidigt understryker Lotta Lundgren att skillnaderna är stora och att det spelar stor roll vilken familj eller lärare man har när det gäller kulturupplevelser. Tillsammans med Barnombudsmannen har Aktionsgruppen gjort en enkät där man bland annat frågat 1 100 barn och ungdomar om kulturakti-

viteter i skolan. Konst och kultur är ovanligt under skoltid. Sett film har många gjort (72 %) och det hamnar på första plats. Som god tvåa kommer besök på biblioteket (61 %).

– Många barn gör väldigt lite. Alltför ofta gör de samma sak i skolan som på fritiden – ser på film. Det som de gör lite av på fritiden gör de också lite av i skolan. Många ser på teater eller går på museum bara en gång om året.

I betänkandet ”Tänka framåt, men göra nu” lyfts en del goda exempel fram hur man på olika sätt kan arbeta med barn och ungas delaktighet. Bland annat nämns Malmö stadsbibliotek som sedan 2002 arbetat aktivt med integration. Där finns t ex Ungt forum som gör verksamheten för ungdomar mellan 15–25 år synlig. Biblioteket har även ungdomar som fungerar som ett slags ambassadörer och tolkar med uppgift att locka nyinflyttade Malmöbor till bibblan. Men allra viktigast är kanske att de har tillfört en massa nya idéer och erfarenheter som biblioteket saknat.

ÅSA EKSTRÖM

Digitala talböcker – finns snart på ett bibliotek nära dig

DAISY-talbok för studiesyfte. Högskolebiblioteken laddar ner flitigt från TPB:s digitala bibliotek.

BIBLIOTEKEN I TIERP och Skutskär har fått tillstånd. Även högskolebiblioteket i Gävle liksom Blekinge tekniska högskola och biblioteken i Karlskrona, Karlshamn och Sölvesborg – samtliga har fått regeringens tillstånd att ladda ner talböcker från Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB).

Generellt är det enligt upphovsrättslagen förbjudet att kopiera litterära verk men för att kunna framställa och tillgängliggöra anpassade exemplar av utgivna litterära och andra verk till personer med funktionshinder finns inskränkningen 17 § i Upphovsrättslagen (URL) som gör detta möjligt. Men regeringens tillstånd krävs för såväl produktion (ljudupptagning/inläsning och inspelning med talsyntes) som distribution (överföring av anpassade exemplar via nätet). Ett sådant tillstånd kan bibliotek och andra organisationer som har en verksamhet som vänder sig till funktionshindrade personer

som behöver anpassade exemplar söka. Detta gäller sedan 1 juli 2005. När man fått tillstånd kan biblioteket ansöka om att få ladda ned från TPB:s digitala bibliotek som har ett bestånd av cirka 30 500 DAISY-talböcker. Med hjälp av ett användar-id och lösenord till det digitala biblioteket kan böckerna laddas ner dygnet runt. På en kvart har låntagaren boken i sin hand. För att söka och ladda ner använder man sig av TPB-katalogen.

Fram till mitten av april i år hade regeringen med stöd av 17 § URL beviljat talbokstillstånd till drygt 110 folk-, läns-, högskole- och forskningsbibliotek. Ytterligare 30 bibliotek hade talbokstillstånd enligt den gamla URL. Dessa tillstånd gäller tills ny ansökan beviljats enligt nya 17 § URL.

Enligt TPB:s nyhetsbrev låg i slutet av april i år cirka 300 ansökningar på Justitiedepartementet i väntan på behandling. Ambitionen är att man ska vara klar med detta innan sommaren.

TPB kan också rapportera att högskolebiblioteken laddat ner flitigt från TPB:s digitala bibliotek: över 3 100 gånger under perioden jan-mars 2006. Folk- och länsbiblioteken hade gjort 1 380 nedladdningar under samma period.

Alla talbokskopior som framställs av bibliotek med talbokstillstånd ska rapporteras till Sveriges Författarförbund (SFF). Från 2006 rapporterar TPB bibliotekens nedladdade talbokstitlar vilket innebär att biblioteken inte själva behöver rapportera till SFF. Gör däremot biblioteken fler kopior av den nedladdade boken eller kopierar talböcker ur det egna beståndet är de skyldiga att själva rapportera detta till SFF.

På TPB:s hemsida informerar man enkelt och pedagogiskt om vad som krävs för att komma igång med att ladda ner talböcker. Där tillhandahåller man även mallar för hur en ansökan om talbokstillstånd kan se ut.

HZ

Bättre service till studenter med läshandikapp

Lunds universitet har i samarbete med Karlstad och Växjö universitet startat ett projekt som syftar till att bygga upp ett nationellt modellarkiv för lokalt inlästa talböcker i anslutning till Talboks- och punktskriftsbibliotekets (TPB) katalog.

NÄR MODELLARKIVET ÄR färdigt är det meningen att det ska kunna göras tillgängligt via TPB:s webbplats och kunna användas direkt av de universitet som själva läser in talböcker.

Med ekonomiskt stöd från BIBSAM genomförde biblioteksdirektionen i Lund tillsammans med Handikappsverksamheten vid Lunds universitet och avdelningen Bibliotek och IT vid Malmö högskola förra året en studie för att undersöka behovet av att skapa ett arkiv för lokalt inlästa talböcker. Bakgrunden var att handikappsamordnarna på många håll i landet upplevde arbetet med lokalt producerade talböcker som tungrovt. Teknik och lagstiftning har förändrat förutsättningarna och antalet studenter med läshandikapp har ökat sedan dyslexi erkändes som funktionshinder. Till det kommer lagen om likabehandling av studenter som trädde i kraft år 2002. Målet med studien var att undersöka hur man kunde förbättra servicen till studenter med läshandikapp: ”Vi ville se om man kunde förenkla rutinerna för att undvika att studenterna skickades fram och tillbaka mellan handikappsamordnare och bibliotek, undvika långa väntetider och att samma material lästes in på flera lärosäten”, skriver man bl a i den förstudie som delvis ligger till grund för det projekt kring ett modellarkiv som Lunds biblioteksdirektion startade i april i år och som ska pågå fram till september 2007. Det sker med fortsatt finansiering av BIBSAM som bidrar med drygt 600 000 kronor till projektet.

– Tanken är alltså att bygga upp ett arkiv med talböcker som produceras på högskolor. Det kan handla om inläsningar av kompendier, delar av böcker och artiklar – den typen av material som TPB inte läser in och som redan

nu finns inläst på högskolorna men i diverse blandade format. Det vi tänker oss är dels att gå över till en enhetlig DAISY-teknik, dels att göra den samlade massan av högskoleproducerade talböcker synlig och i så stor utsträckning som möjligt tillgänglig. Allting går ju inte att göra tillgängligt, det har ju med upphovsrättsliga frågor att göra, säger Åsa Forsberg som nu delar sin tid som projektledare (60 %) med en ordinarie tjänst på studiecentrum vid Lunds Tekniska Högskola.

Arkivets innehåll ska vara sökbar för alla. Studenter med läshandikapp får tillgång till allt material, en del genom nedladdning direkt, annat (upphovsrättsskyddat) genom fjärrlån via sitt bibliotek. Material ur arkivet kan, förutom som kurslitteratur, användas som referenslitteratur och litteraturtips av både studenter och lärare.

När man i förstudien tog fram förslag till vidare projektutveckling pekade man bl a på vikten av att få med samarbetspartners som skiljer sig från varandra när det gäller storlek, studentantal samt tekniska och administrativa erfarenheter. Rutinerna för inläsning och service till läshandikappade skiljer sig åt – inte bara mellan de olika lärosätena utan även inom det enskilda lärosätet kan man ha olika rutiner för den här typen av service.

Av förstudien framgår det tex att vid Lunds universitet fanns år 2004 362 studenter med olika funktionshinder. Av dessa var 198 stycken dyslektiker. Många lånade från TPB antingen via egna eller via bibliotekets låne-ID, men det fanns även studenter som inte lånade från TPB utan endast önskade inläsningar av artiklar eller kompendier. Under 2004 gjordes ett 70-tal inläsningar lokalt.

I förstudien redovisade Växjö 50 studenter med behov av talböcker och där har man lo-

kalt haft 15–20 inläsningar per år. Liksom Lunds universitet har Växjö talbokstillstånd. Inläsningen har skett analogt men man har gått med i DAISY-konsortiet och avser att gå över till digital inläsning och använda sig av de program man får via konsortiet.

– Ska man göra ett nationellt arkiv är det viktigt att ha med olika typer av högskolor eftersom verkligheten ser väldigt olika ut från högskola till högskola. Och därför har man tagit med Växjö – som också har inläsning men där det ser lite annorlunda ut – och även Karlstad. Malmö högskola, som var med i projektet kring förstudien valde att stå utanför eftersom man gör få egna inläsningar, säger Åsa Forsberg.

Under 2007 är det meningen att arkivet ska läggas upp hos TPB och introduceras för bibliotek och samordnare vid andra universitet och högskolor för att sedan allmänt kunna tas i bruk höstterminen 2007.

HENRIETTE ZORN

FAKTA

Styrgruppen för projektet Arkiv för lokalt inlästa talböcker består av Lars Bjørnshauge, universitetsbibliotekarie LU (ordförande), Isabelle Midy, BIBSAM samt Bitte Kronquist och Torbjörn Dahlander från TPB.

I projektgruppen ingår Åsa Forsberg (projektledare) och Karin Ohrt, Biblioteksdirektionen LU, Cissi Borggren och Berit Lindén, Växjö universitetsbibliotek och Lotta Svenning, Karlstads universitetsbibliotek; Handikappsamordnare Christel Berg, LU, Elisabeth Wester, Växjö universitet och Mildrid Johansen, Karlstads universitet; Programmerare och webb utvecklare från Biblioteksdirektionen LU samt tekniker och katalogiseringsansvarig, TPB (Roger Öberg, tekniker TPB).

Mer information om modellarkivet finns på http://www.lub.lu.se/new_top/lub-projekt/talboks-projekt.shtml

Där är det också möjligt att ladda ner förstudien och läsa den i sin helhet.

DAISY-kämpe pensioneras

TALBOKS- OCH punktskriftsbibliotekets (TPB) driftiga chef, Ingar Beckman Hirschfeldt, gick före sommaren i pension efter 17 år vid TPB:s roder. Under dessa år har hon spelat en framträdande roll, såväl nationellt som internationellt, i bland annat utvecklingen av DAISY (Digitalt Audiobaserat InformationsSystem), formatet och den digitala teknik på cd-romskivor som talböcker numera görs i. Det utvecklades i Sverige 1994 av TPB i samarbete med Labyrinten Data AB och används idag över hela världen.

DAISY presenterar både ljud, bild och text och formatet gör det möjligt att bläddra, hoppa mellan kapitel och stycken och söka precis som man gör i en tryckt bok. Ingar Beckman Hirschfeldt uppmärksammas för sina insatser av DAISY-konsortiet som tilldelar henne 2006 DAISY Culture of Sharing Award. Priset tilldelas personer eller organisationer som gjort utomordentliga insatser i ledarskap och samarbete för att föra DAISY framåt i världen. Priset är en glasskulptur som föreställer en inukshuk, en stenfigur som hos inuiterna symboliserar ledarskap och vänskap.

Ingar Beckman Hirschfeldt avtackades med en stor mottagning och fest. Men helt har hon inte lämnat TPB: I TPB:s entré hänger nu konstnären Annica Norbergs porträtt av henne. Taktilt förstås.

Vem som blir ny chef efter Ingar Beckman Hirschfeldt är inte klart. Sedan den 2 maj är Birgitta Irvall tillförordnad chef i avvaktan på att regeringen utser Ingar Beckman Hirschfeldts efterträdare.

HZ

Digital BiblioteksGUIDE

WAGNER

www.wagnerform.se

SUHF skapar forum för bibliotekschefer

I BÖRJAN AV året var det tal om att representeranter från universitets- och högskolebiblioteken skulle bilda ett förbund för att som det hette "skapa en starkare gemensam kraft som kan ta initiativ och driva de frågor som är väsentliga för universitets- och högskolebiblioteken". Tanken var att förbundet skulle ha en struktur liknande den som SUHF (Sveriges universitets- och högskoleförbund) har. Nu organiseras det arbetet istället inom ramen för SUHF. Den 4 maj sammanträdde SUHF:s styrelse och beslutade att anta förslaget om att inrätta ett forum för bibliotekschefer efter samma modell som används för Högskolans forum för redovisningsfrågor (HFR).

HFR verkar som ett samarbetsorgan inom ramen för SUHF. Det är en träffpunkt för samverkan mellan berörda myndigheter och Utbildningsdepartementet. Den leds av en styrgrupp (med en styrelseordförande och samordnare samt ytterligare sex representeranter) som bl a planerar och genomför seminarier.

Beträffande det nya forumet för bibliotekschefer var vid pressläggningen av detta nummer inte styrelsesammansättningen klar. Inte heller hur uppdraget i detalj ska utformas.

HZ

ÄNTLIGEN VISAR VITTERHETS- AKADEMIENS BIBLIOTEK SINA...

www.devo.se

Seelig sålt till Förlagssystem

SÅ KOM DÅ det besked som väl egentligen inte förvånar någon, åtminstone inte efter BTJ:s senaste ommöblering där man bland annat bröt ut Seelig till ett fristående bolag (se BBL nr 3/2006). BTJ har nu sålt dotterbolaget Seelig AB till Förlagssystem AB.

– Rent praktiskt innebär den här affären för BTJ:s del ingenting annat än att de aktier som är i BTJ:s ägo övergår till Förlagssystem, säger Sophie Persson, VD för BTJ Group.

Förlagssystem AB, vars styrelse har sitt säte i Stockholm, är ett renodlat distributionsföretag med anläggningar i bland annat Falun. Fram till försäljningen var man en konkurrent till Seelig på distributionssidan.

BTJ blir nu av med ett problem och de båda bolagen Förlagssystem och Seelig blir tillsammans en av Sveriges ledande distributörer och grossister av böcker.

– Med den utvecklingen vi har inom bokbranschen med fem distributörer, ökande konkurrens på marknaden och ökade krav från kunderna behövs det nya samarbeten. Vi har jobbat hårt med lönsamheten i Seelig, som ju under lång tid har gått dåligt. Det hårda arbete som vi har lagt ned 2005 på Seelig men även i BTJ har gett resultat. Seelig har fått lönsamhet och nu tyckte vi att det var dags att se till att man får en samarbetspartner och en bra lösning för framtiden, säger Sophie Persson.

Seelig har cirka 100 anställda och omsätter omkring 300 miljoner kronor.

Förlagssystem är Sveriges största oberoende bokdistributör med en marknadsandel på cirka 25 %. Företaget har också det ett 100-tal anställda och har en omsättning på knappt 90 miljoner kronor.

Affären gick igenom 1 juni. Sven Sjölin kvarstår som VD för Seelig som blir ett dotterbolag till Förlagssystem.

HZ

Tycker du att vi har
mera annonser än förr?
Det stämmer!
Vill du vara med?

Ring Bo Eriksson 08-717 43 57
eller skicka e-post bo.erikssonmedia@telia.com

Håll er till sanningen!

Allianspartierna svarar på Leif Pagrotskys och Matilda Ernkrans debattartikel i BBL nr 3

FÖR EN TID SEDAN talade Leif Pagrotsky väl om kreativiteten, när han medverkade i invigningen av Stena Arena – en musikarena tillkommen för unga kulturarbetare genom en privat donation – i Göteborg. Han prisade också det privata initiativet!

Tyvärr tar sig Pagrotskys egen kreativitet mest uttryck i hans förhållande till sanningen. I Biblioteksbladet nr 3 ger Leif Pagrotsky och Matilda Ernkrans ett antal exempel på förmågan till insinuationer, halvsanningar m m.

Det kan ses som naturligt att regeringen och socialdemokraterna berömmar sig själva och svartmålar alliansen i artikeln. Men det är under all kritik att gå ut med rena osanningar. Därför vill vi i allianspartierna ta tillvara tillfället att bemöta kritiken och osanningarna.

Här följer några punkter:

Leif Pagrotsky och Matilda Ernkrans skriver att regeringen infört fri entré till museer. För läsaren kan det vara intressant att veta att det finns tusentals museer runt om i landet, men de nämner inget om att den fria entrén endast införts på 19 statliga museer varav 16 ligger i Stockholm.

De skriver att de borgerliga har öppnat för avgiftsbeläggning på boklån samtidigt som de nyligen borde ha läst den artikel där alla fyra borgerliga partierna deklarerade att boklån på bibliotek ska vara gratis. När det gäller bibliotek skulle det fö vara intressant att få en siffra på hur många bibliotek och filialer som lagts ner under socialdemokratisk regim de senaste tolv åren. Det är klädsamt att de båda debattörerna faktiskt har uppmärksammat och erkänner att inte alla kommuner har levt upp till de intentioner som lagen föreskriver.

Vårt att nämna om bibliotek är att alliansen skrev en gemensam motion i höstas om att vi vill satsa på mer kultur i skolan, och där tryckte vi extra på att skolbiblioteken är oerhört viktiga för elevernas möjlighet att inhämta kunskap och litterär stimulans.

Pagrotsky och Ernkrans skriver att socialdemokraterna var för att sänka bokmomsen när sanningen är att flera borgerliga partier jagade sossarna, tillsammans med mp och v, om bokmomssänkningen medan dåvarande kulturministern Marita Ulvskog ivrigt argumenterade mot.

I artikeln kunde vi läsa ”att människor ska ha tillgång till kunskap och bildning utan att behöva betala för det” när debattörerna rimligen vet, eller borde veta, att väldigt många studiecirkel är avgiftsbelagda. I det sammanhanget kan vi också nämna att under våren har vi i alliansen skrivit en gemensam motion om folkbildningen.

Vår förvåning är ändå störst när Pagrotsky och Ernkrans har mage att ta upp regeringens insatser för det svenska språket, när de vet att endast några klantiga feltryckningar i riksdagen räddade regeringen från nederlag i språkfrågan, och det gjorde att svenska språket inte får ett lagskydd och inte heller en starkare ställning inom EU. Något som vi inom alliansen har arbetat för. Vi beklagar detta djupt

I artikel kan vi också läsa följande: ”Individuella utvecklingsplaner har införts i skolan så att eleverna bättre ska kunna nå målen”.

Det är ett förslag som vi borgerliga partier har haft motioner om, skrivit debattartiklar om och debatterat i kammaren under många år. Då har vi förlöjligats vid ett flertal tillfällen. Idag har nuvarande skolministern lyssnat till våra krav och sagt att individuella utvecklingsplaner ska införas från hösten 2006. Om Pagrotsky och Ernkrans skulle hålla sig till sanningen så borde de kunna erkänna att idén om att införa individuella utvecklingsplaner inte från början kommer från socialdemokraterna.

Det finns mängder av liknande exempel på frågor som allianspartierna drivit tillsammans från den senaste tiden, och det vore klädsamt om Leif Pagrotsky och Matilda Ernkrans kunde ägna sig åt sakargumentering på sanningsbasis och konstatera att det

finns borgerliga partier som yrkat på ökat stöd till bibliotek, ökad satsning på kultur i skolan, ökad betydelse för läsning och skrivning i skolan. Vi är fyra olika partier och vi har gjort en del olika prioriteringar men om vi hamnar i regeringsställning efter valet, kommer vi att komma överens och det kommer inte att missgynna kulturen i Sverige.

LENNART KOLLMATS

(fp) ordförande i Kulturutskottet

KENT OLSSON

(m) ledamot i Kulturutskottet

GUNILLA TJERNBERG

(kd) ledamot i Kulturutskottet

BIRGITTA SELLÉN

(c) ledamot i Kulturutskottet

SJÄLBETJÄNINGSTERMINALER från CODECO

MARK 3

Terminal för utlån och återlämning.

Fristående placering i bibliotekslokal.

MARK 4

Återlämningsterminal För fast placering i

- bibliotekslokal
- lobby
- i vägg mot gata medger 24 timmars återlämningsservice.

PLASTFODRAL TILL CD-DVD-VIDEO-CDROM från Sund Sound

Platsbesparande
Streckkod & larm på mediet
Anpassade för användning i självbetjäningsterminaler

Codeco Sverige AB

CODECO

Teknikringen 8
583 30 Linköping

Telefon 013-23 99 50
Fax 013-23 99 55
Web www.codeco.se

PRESSTOPP!

Den 31:a maj genomförde polisen en razzia mot Piratbyrån och åtal väntas. Kort därefter polisanmäldes Ivar Wenster av polisen i Karlskrona.

Brottsling? Ivar Wenster har inga problem med att avslöja sig som fildelare.

En fildelande kulturchef talar ut

–I dag förs en pseudodebatt med rop på polis och lagar istället för att man gör någonting konkret och samlat åt hela situationen. Varför är kulturministern så tyst? undrar Ivar Wenster, kulturchef i Karlskrona kommun.

EFTER LAGÄNDRINGEN i fjol då det blev olagligt att ladda ner upphovsrättskyddad musik eller film började Ivar Wenster att ladda ner musik. Trots att han vet att det kan ge böter eller fängelse i upp till två år. Ivar Wenster vet också att han är långt ifrån ensam om olaglig fildelning. Enligt flera undersökningar är uppemot en miljon svenskar lagöverträdare när de delar musik och film via Internet.

–Lagändringen är väldigt irriterande. Själv är jag villig att dras inför rätta vad gäller eventuellt fildelningsbrott. Det kan bli ett intressant fall att studera.

Som chef för biblioteket sysslar han dagligen med upphovsrättfrågor. En och annan försiktig bibliotekarie lät antyda det kontroversiella i att det kanske därför inte var nödvändigt att offentliggöra bibliotekschefens fildelning.

–Reaktionerna har varit positiva eftersom jag långt ifrån är ensam om att byta musik. Folk tycker att det är bra att jag vågar berätta om det och hoppas att det ska förändra synen på fildelning.

Idag är det inte polisen utan musik- och filmbranschen som jagar fildelare. Den flitigaste jägaren är Antipiratbyrån som samlar in

IP-nummer i fildelarprogram och lämnar in polisanmälningar (IP-numret avslöjar var datorn finns).

Men inte ett åtal har väckts i de fall som finns anmälda sedan i fjol. Polisens resurser är begränsade.

Efter en HD-dom i fjol där en fildelare dömdes till böter står det klart att polisen inte får göra husrannsakan eller samla in IP-nummer från Internetleverantörerna.

Ivar Wenster har alltid varit en musikälskare och favoriten är Lou Reed.

–För mig som nördig musiksamlare går det inte att låta chansen med unikt material

gå spårlöst förbi. Jag kan på några minuter hämta hem outgivet material och unika inspelningar, så k bootlegs, med Lou Reed och Velvet Underground. Varför erbjuds inte dessa tjänster som ett lagligt alternativ idag?

Kulturchefen har även praktisk erfarenhet av skivbolag genom att ha arbetat nära det Malmöbaserade skivbolaget Amalthea som bildades av bland annat musikerna Mikael Wiehe och Dan Hylander. Ivar Wenster anser att skivbolagen och distributörerna måste ligga i nu och arbeta fram ett vettigt förslag för att slutligen lösa ersättningsfrågan.

- Jag tror att det finns två sätt att gå. Antingen via skatt på infrastrukturen, alltså beskatta nätet. Konsumenterna får betala för antalet MB man laddar ner. Det är ett icke populärt och väldigt industriellt sätt att hantera frågan på - men fullt realistiskt. Eller så får man göra som dataföretaget Apple och knyta en produkt till tjänsten. En monopolsituation är ju lönsam även om den inte är populär. Microsoft är väl ett lysande exempel på att det fungerar bra.

Ivar Wenster tror även att de självförstörande filer som redan finns och används i biblioteksvärlden borde vara ett alternativ. Det är en helt ny tid idag med enorma möjligheter, därför måste branschen agera nu och inte skjuta fram beslut och lösningar.

- Vi har väntat i flera år på denna utveckling med tillgänglighet av bild, text och musik. Samtidigt tycks vi skräckslagna när vi ställs inför faktum. Vi inför lagändringar istället för att förändra kulturpolitiken. Varför är det så tyst från Leif Pagrotsky och kulturdepartementet i denna så viktiga fråga?, undrar Ivar Wenster.

Han vågar också kasta ut frågan om vi kanske kommit till vägs ände när det gäller upphovsrätten?

- Aldrig tidigare har det tjänats så stora summor på Beatles musik som i dag. Vi kanske måste ändra taktik och få in lite nytänk när det gäller upphovsrätten. Åtminstone måste vi våga diskutera frågan.

ÅSA EKSTRÖM

Det finns de bibliotekschefer som tycker att det är en självklarhet att alla medarbetare på biblioteket ska ha ett eget exemplar av BBL. Vad tycker du?

För prenumeration ring 08-545 132 38 eller skicka e-post info@biblioteksforeningen.org

Effektiv datafångst för alla områden...

FBC-3860 med USB kabel 1.135:-
Med på/av larmenhet 2.110:-

BSR-100 streckkodsläsare med USB kabel 1.200:-

MBC-6890 Sladdlös med USB anslutning 5.110:-

FBC-6860 med USB kabel 1.310:-

iTherm™ 280 Kvittoskrivare 3.380:-

MSR210U 3-spårs magnetkortsläsare med USB anslutning 635:-

IT3800LR-12 med USB kabel 1.820:-

Etiketter med eller utan larm för böcker, tidskrifter, CD och DVD begär offert

Samtliga priser är exkl. moms fritt vårt lager. Beställ direkt i vår nya e-butik

Telefon 0171-469420
www.phf.se
info@phf.se

Vart är Libris på väg?

Libris är Libris och de lokala systemen är lokala och aldrig mötas de två. Eller? Kungliga biblioteket undersöker just nu om Libris kan bli både nationellt och lokalt.

FOTO: JAKOB HARNESK

– Vi vill inte göra en stor nationell upphandling av ett existerande system, inte heller dra igång en större utveckling av Libris Voyager, säger Mats Lindquist, utredare på BIBSAM.

Ä NDA SEDAN STARTEN av Libris i början av 1970-talet har de deltagande biblioteken drömt om en utveckling där Libris ersätter de lokala biblioteksdatasystemen. Som läget är nu tvingas man att dubbelarbeta i båda miljöerna. Låntagarna blir förvirrade av att behöva använda två olika gränssnitt. Personalkostnaderna för att driva de lokala systemen är också så pass höga att en annan lösning lockar.

Både i Finland och i Norge finns exempel på att det är möjligt att driva nationella system som även hanterar lokala funktioner. I

Norge utvecklade man ett eget system – Bibsys – från grunden. I Finland gjorde man en gemensam nationell upphandling och sedan många år använder alla högskolor samma system. Skulle det då vara möjligt att bygga ut Libris så att det inte bara fungerar som en nationell samkatalog? Skulle det vara möjligt att sköta alla lånetransaktioner centralt, liksom periodikaregistrering och förvärvsfunktioner?

Utredaren Mats Lindquist på BIBSAM har under en tid arbetat med frågan, och tidigare i år lade han fram en förstudie med namnet ”Libris som lokalt system”. Bakgrunden var

att Libris ledningsgrupp vid flera tillfällen tagit upp frågan. Även KB-utredaren Gunnel Stenqvist har föreslagit en utredning. Men tankarna är inte på något sätt nya. De har följt med Libris under nästan hela dess livslängd, på 1970-talet och på 1980-talet. Men när universitets- och högskolebiblioteken från och med mitten av 1980-talet installerade sina olika lokala system fanns inte någon nationell samordning utan man lät ”tusen blommor blomma”. I dag använder de 37 biblioteken åtta olika system. Tanken på att använda Libris som lokalt system lades på is, men i och med KB-utredningen fick den alltså nytt liv. Frågan är nu om tekniken hunnit så pass långt att det är möjligt?

– Tekniken har i och för sig hunnit långt, men resultatet av förstudien blev ändå att vi inte går vidare med att utveckla Libris till ett enda stort nationellt system. Alltså ett system som både gör allt det som Libris gör, och allt det som de lokala systemen gör, säger Mats Lindquist.

– Vi vill inte göra en stor nationell upphandling av ett existerande system, inte heller dra igång en större utveckling av Libris Voyager, som den nuvarande katalogmodulen i Libris heter.

Skälet till detta är, enligt Mats Lindquist, att det just nu händer så mycket på teknikfronten. I värsta fall riskerar man därför att ersätta ett gammalt system med något annat som inte heller är helt nytt. Det är bättre att vänta och se tiden an just nu.

– Dessutom är de flesta systemen avskrivna hos biblioteken. De allra flesta inköptes åren 1997–2001. Driftskostnaderna är därför förhållandevis små.

Men det finns ändå planer på att göra Libris mer nationellt, fortsätter Mats Lindquist:

– Eftersom lånehanteringen är den tyngsta biten i alla lokala system, vill biblioteken att vi ska se om det är möjligt att utveckla ett nationellt utlåningssystem. Katalogen är ju re-

dan gemensam, och kanske är det möjligt att ”hänga på” en utlåningsfunktion.

Men vad händer då med de andra modulerna, som förvärv och periodika, i dagens lokala system?

– Det får man i så fall lösa på annat sätt, fortsätter Mats Lindquist. Vi ser redan att biblioteken prioriterar sk ERM-lösningar (Electronic Resource Management) för sina e-tidskrifter. Hanteringen av de tryckta tidskrifterna ses inte som lika viktig numera. Förvärvsmodulerna används, men i olika omfattning.

Preliminära beräkningar visar att ett nationellt utlåningssystem kanske skulle kosta ca 15–20 miljoner kronor samt kräva en löpande driftorganisation om 10–15 personer. Frågan är då om besparingarna på lokal nivå blir så stora att det uppväger de centrala kostnaderna.

– Jag är verkligen den förste att lyckönska om det skulle gå vägen, men jag tror helt enkelt inte att det är möjligt, säger Henrik Åslund, förste bibliotekarie vid Biblioteksdirektionen på Lunds universitet.

Ett sådant system ska hantera alla utlån, omlån, reservationer, beställningar, krav och meddelanden för ett stort antal bibliotek och kommer att bli oerhört komplext.

– En stor utmaning kommer att bli antalet parametrar, alltså de villkor man fastställer i systemet: Vilken lånetid som gäller för olika böcker, för olika låntagare, för olika bibliotek och så vidare. Bara i Lund lär vi ha 16 000 olika parameterkombinationer. Det som avgör är hur mycket biblioteken är villiga att kompromissa med alla sina lokala regler och det i sin tur hänger ihop med kostnaden för systemet. Ju billigare system, desto större kompromissvilja, säger Henrik Åslund.

Vad säger då systemleverantörerna? Kommer ett nationellt utlåningssystem att innebära att de inte längre har några produkter att sälja?

– I stället för att utveckla ett nationellt ut-

låningssystem borde man satsa på att utveckla en nationell lösning för hantering av elektroniska resurser, säger Kristian Wallin, kundansvarig för bibliotekslösningar hos Fujitsu.

I stället för att ersätta en fungerande vardagsteknik med en annan vardagsteknik, borde man försöka utveckla det som inte finns i dag.

Kristian Wallin, som representerar bibliotekssystemet Aleph, tror inte att de nuvarande nationella Libris-tankarna kommer att innebära att man riskerar att vara ”out of business”.

– Ingen vet ju om det blir någon verklig besparing med ett nationellt utlåningssystem, eftersom biblioteken kommer att behöva behålla sina lokala system, konstaterar han.

Den nya Libris-utredningen, som är en komplettering till ovan nämnda förstudie, skall vara färdig till den 31 oktober. Beslutar man sig då för att gå vidare blir det sannolikt frågan om ett gemensamt finansierat större förprojekt. Vill universitets- och högskolebiblioteken inte gå vidare, ja då hamnar detta ”i frysen” – igen.

JAKOB HARNESK

bibliotekskonsult och skribent i BBL

Läs mer på:

<http://www.kb.se/BIBSAM/utredn/grund.htm>

FAKTA OM LIBRIS:

Innehåller fem miljoner poster från mer än 300 bibliotek.
Varje dag görs upp till 60 000 sökningar i Libris webbsök.

”Libris innebär att biblioteken med hjälp av en bildskärms-terminal on-line kan leta fram en bok oberoende av var i landet (eller i framtiden utlandet) boken finns. Är den inte tillgänglig för lån får man direkt besked om orsaken och kan reservera den. När en bok eller artikel helt saknas bedömer Libris också om inköp är motiverat; tar reda på var den finns; beställer; sköter leveranskontroll; bokföring och budgetkontroll”

*Modern Datateknik, nr 1 1972
Citater ovan återfinns i Lena Olssons avhandling ”Det datoriserade biblioteket: maskindrömmar på 1970-talet” (1995).*

...ROSENHANE-PLANSCHER.

BookView – programmet som ger fler tillgång till våra kulturskatter.

Testa själv på <http://katalog1974.raa.se/rosenhane>

www.devo.se

Stora skillnader mellan olika lärosäten

Som ett led i anpassningen till Bolognastrukturen kommer den biblioteks- och informationsvetenskapliga utbildningen att ligga på olika nivåer på olika utbildningsorter. Man förutser bättre internationell samordning men större olikheter nationellt.

DET HÄR ÄR NÅGRA av slutsatserna som de utbildningsansvariga för Biblioteks- och informationsvetenskap (B & I) presenterade på ett av de mer välbesökta seminarierna under Biblioteksdagarna i Malmö. Slutsatser och slutsatser, sanningen är väl att ingen egentligen vet vilka konsekvenser B & I i Bologna-tappning får. Men rörigt är det och även om man har kommit långt i de interna diskussionerna om hur man tänker lösa det på de olika utbildningsorterna är ingenting ännu spikat.

I Uppsala kommer man inte att ge någon utbildning på grundnivå. ABM-utbildningen blir ett 2-årigt program men med separata ingångar och masterexamen i respektive ämne. Behörighetskravet höjs alltså från dagens 80 p till 120 p. Studietiden förlängs därmed från dagens fyra år till fem år. Praktikmomentet finns kvar och beträffande forskarutbildningen blir det ingen förändring. B & I blir en generalistutbildning, enligt Kerstin Rydbeck, prefekt i Uppsala.

I Lund ersätts det nuvarande biblioteksprogrammet med ett integrerat masterprogram för Arkivvetenskap, Museologi och Biblioteks- och informationsvetenskap. I varje ämne kommer det att ges en kortare introduktionskurs motsvarande en tredjedels termin. Även ett praktikmoment ingår i alla ämnen på grundnivå. Konsekvenserna beträffande behörighetskrav blir desamma som redovisats för Uppsala. Liksom i Uppsala blir det i Lund ingen förändring beträffande forskarutbildningen.

Birgitta Olander, avdelningsföreståndare för B & I i Lund:

– Den stora skillnaden för vår del blir att vi för in två nya ämnen, nämligen Museikun-

FOTO: HENRIETTE ZORN

skap – som man kan säga är mer yrkesinriktad än ämnesinriktad – samt Arkivvetenskap. Inom ramen för B & I kommer det att finnas utrymme för fortbildningskurser.

Mer genomgripande förändringar blir det troligen vid utbildningen i Borås.

Enligt Katriina Byström, prefekt vid Högskolan i Borås, kommer B & I att erbjudas på både grundnivå och avancerad nivå. Grundnivån vänder sig dels till dem som avser att

arbeta inom bibliotekssektorn, dels till dem som ser en annan arbetsmarknad framför sig där de kan tillgodogöra sig de kunskaper som utbildningen ger. På avancerad nivå finns möjligheten till dels fördjupning i B & I, dels breddning beroende på om man väljer att läsa ett eller två år. Även i Borås bygger man in fler möjligheter till fortbildning. Ingenting förändras beträffande forskarutbildningen. Sammanfattningsvis kan alltså stu-

denterna vid Borås välja att läsa grundnivån eller avancerad nivå – allt beroende på vilken behörighet man har i bagaget. Studietiden varierar från två till fem år och den totala studietiden är antingen tre eller fem år.

Vid Växjö universitet, det senaste tillskottet av lärosäten som erbjuder B & I, är första kullen studenter inne på sitt tredje och sista år på utbildningen. För framtiden skisserar man på att erbjuda B & I på grundnivå och på avancerad nivå. Dock kommer man tills vidare bara att erbjuda magisterexamen på avancerad nivå. Någon forskarutbildning är i nuläget heller inte aktuellt att erbjuda.

Brigitte Kühne, gästlektor och ämnesföreträdare i B & I vid Växjö universitet:

– Ingenting är klart ännu. Vad jag vet är att Humanistiska institutionen, till vilken B & I hör, har planer på att erbjuda ett enda gemensamt masterprogram för alla studenter inom humaniora, dvs ett antal kurser som är gemensamma för alla och sedan ämnesförjupning i t ex B & I.

I Umeå, som inte var företrätt på seminariet, tänker man i liknande banor som Växjö och funderar på att erbjuda en mer sammanhållen utbildning som sträcker sig över både grund- och avancerad nivå.

Klart står att de studenter som i framtiden siktar på bibliotekaryrket får ett sjå att välja inriktning och nivå. Varför plugga fem år när man kan plugga tre år för samma lön och mindre studieskulder? Eller är arbetsgivarna beredda att betala mer för dem som valt den långa utbildningen? Studievägledarnas roll lär inte bli enkel. Vad ska man råda studenterna till? Många ser också med oro på ett scenario med ett A- och B-lag i framtidens bibliotekariekår. Från utbildningarnas sida är man ändå positiv till att studenterna genom nyordningen får en större möjlighet att profilera sin utbildning. De studenter som redan har en grundutbildning får ökade möjligheter att fortbilda sig och kanske bygga på med en masterexamen. Som positivt ses också de möjligheter som öppnar sig för att utnyttja utländska B & I-utbildningar och att utländska studenter i sin tur kan söka sig till Sverige.

HENRIETTE ZORN

FAKTA

- Olika nivåer enligt anpassning till Bologna
- Grundnivå: 3 år (120 p kandidatexamen)
- Avancerad nivå: 1–2 år (behörighetskrav för avancerad nivå är en kandidatexamen). Läser man 1 år får man en magisterexamen. Läser man 2 år får man en masterexamen.
- Forskarutbildning ska alltid vara 4 år (behörighetskrav magisterexamen vilket innebär en studiegång på totalt 8–9 år).

Arbetsgivarnas krav på morgondagens bibliotekarier

Bibl kand eller Bibl mag?

Biblioteken och arbetsgivarna har dåliga kunskaper om B & I-utbildningens innehåll. Inte heller har man någon klar bild av hur de olika lärosäten som ger utbildningen skiljer sig åt beträffande inriktning och upplägg. Det framgår i en rapport som Jakob Harnesk har gjort på uppdrag av Högskolan i Borås.

RAPPORTEN ÄR EN intervjuundersökning som syftar till att ge en bild av arbetsgivarnas och bibliotekens krav och förväntningar på de studenter som i framtiden avlägger examen inom ramen för B & I-utbildningen på Högskolan i Borås. I bakgrunden spökar förstas anpassningen till Bolognastrukturen med en förändrad biblioteks- och informationsvetenskaplig utbildning som följd.

Undersökningen baseras i huvudsak på ett 30-tal intervjuer som genomförts med olika biblioteksföreträdare, i första hand bibliotekschefer. Dessa har till exempel fått frågor om hur de uppfattar kvaliteten på den nuvarande utbildningen, om och hur de värderar den och en examen lönemässigt, hur biblioteksarbetet kommer att förändras i framtiden, vilken kunskap de har om Bolognaprocessen och hur de ställer sig till de olika tänkbara examensalternativen. I undersökningen har också ingått frågor kring den B & I-vetenskapliga forskningen.

Med tanke på de förändringar anpassningen till Bolognaprocessen för med sig är det självklart inte bra att de som i framtiden ska anställa studenter, vilkas examina kan skifta ganska rejält, är så dåligt orienterade om B & I-utbildningens innehåll. Om man får tro rapporten beklagar också flera av de intervjuade en bristande kontakt till utbildningarna. Majoriteten av de intervjuade uppger också att de har dåliga kunskaper om den B & I-vetenskapliga forskning som idag bedrivs vid lärosätena.

Utbildningens innehåll verkar vara av mindre vikt för de intervjuade. Däremot fäster man stor vikt vid att de som söker jobb har en B & I-examen, gärna på magisternivå. Examenbeviset kan vara det som gör att man går vidare efter en första sällning bland flera sökande. De allra flesta av de intervjuade uppgav att det som ändå var utslagsgivande vid en rekrytering var en kombination av faktorer som utbildning (examen i B & I, därtill gärna även annan utbildning), övriga

arbetslivserfarenheter samt den sökandes personliga egenskaper. Men lagom är bäst, inte för många akademiska poäng och inte för mycket arbetslivserfarenhet.

När det gäller den förändrade B & I-utbildningen anser de flesta att studenter som har en kandidatexamen, dvs har fullgjort treåriga studier på grundnivå, är anställningsbara på en viss typ av tjänster. Flertalet säger sig också föredra en masterexamen i B & I som rymmer en kandidatexamen i något annat ämne framom en femårig masterexamen i enbart B & I-vetenskap.

Flera av de intervjuade förutspår att biblioteksassistenter som yrkeskategori på sikt kommer att försvinna eftersom många rutinuppgifter automatiseras. Men enklare uppgifter kommer alltid att finnas och möjligen är det här som man i framtiden kommer att finna universitetsutbildade med kandidatexamen i B & I. De kan alltså komma att ersätta biblioteksassistenterna. Frågan är väl bara vem som har lust att plugga i tre år med studielån för att bli motsvarigheten till biblioteksassistent? De som anser att utbildningen är på väg att överakademiserats (det anser ingen av de intervjuade bibliotekscheferna) får väl i detta scenario vatten på sin kvarn.

Ytterligare en variant som Jakob Harnesk ser som fullt tänkbar i framtiden är den där det utkristalliserar sig ett slags A- och B-lag bland bibliotekarierna. I detta scenario anställs B-laget med kandidatexamen på mindre folkbibliotek, filialer eller skolbibliotek medan A-laget med masterexamen anställs på större folkbibliotek, specialbibliotek eller universitetsbibliotek.

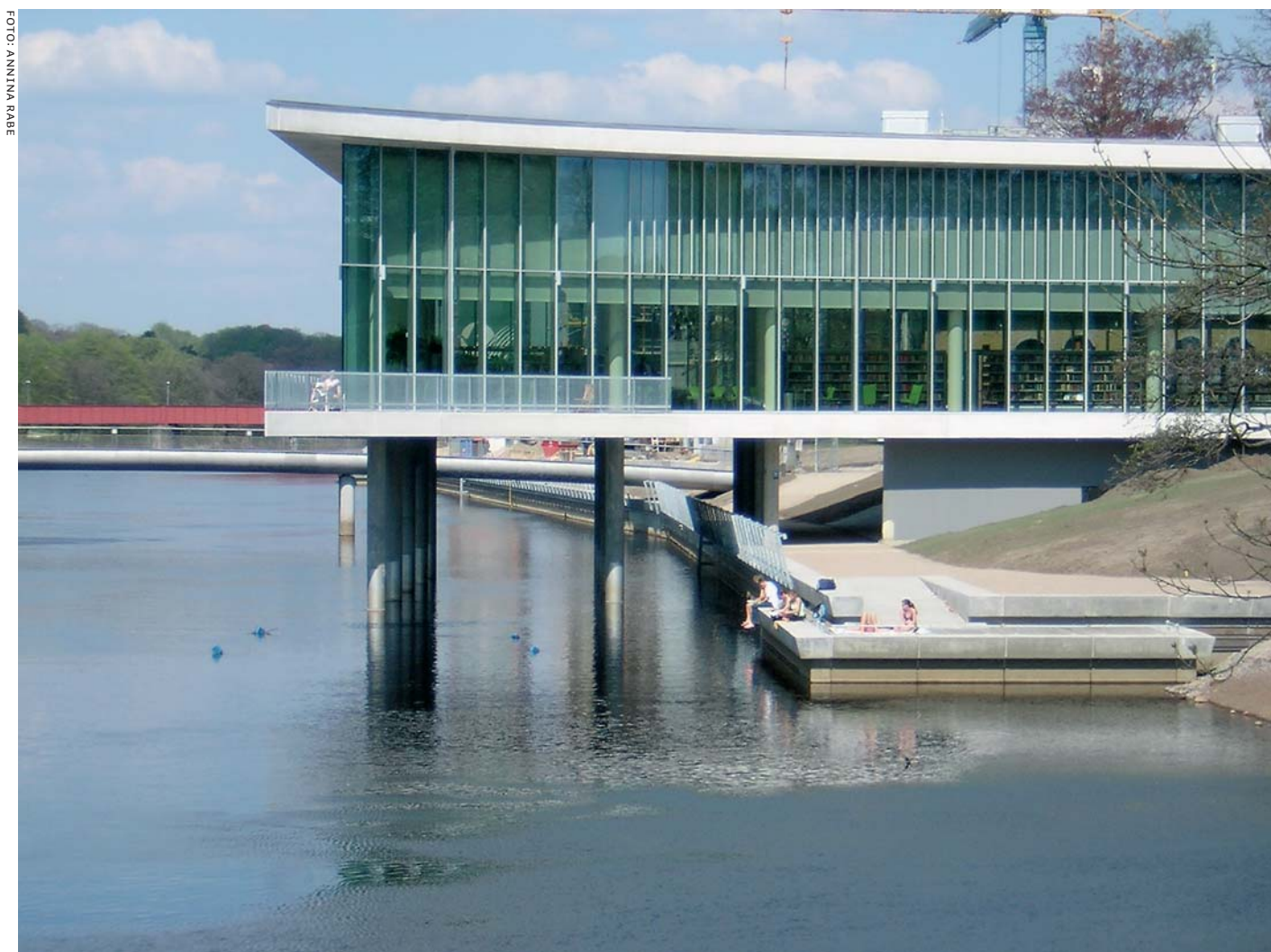
Vem som vinner eller förlorar på detta återstår att se. Ur studentperspektiv verkar det inte finnas mycket att jubla över. I dagsläget kan ju arbetsgivaren välja och vraka och fick man en master till samma pris som en kandidat är väl valet givet?

HENRIETTE ZORN

Rapporten kan laddas ner på <http://www.hb.se/bhs/>

Halmstads ”vita diamanter”

*Det tog sin tid men nu står det där, djärvt utplacerat på pålar i Nissan.
Halmstads nya stadsbibliotek är efterlängtat av många.*

Biblioteket är med sin väldiga glasfasad en av de mest synliga byggnaderna i staden.

Anette Hagberg, bibliotekschef i Halmstad, gläds över 8 065 nya kvadratmeter.

REDAN TAXICHAUFFÖREN I Halmstad brister ut i en lovsång till det nya biblioteket. Det blir bara den första i en lång rad bibliotekslovsånger BBL:s utsända får höra den här dagen. Det är en av årets första riktiga försommar dagar, träden har precis spruckit ut i ljusgrönt – vilket för övrigt perfekt matchar den starkt ljusgröna inredningen i Halmstads nya stadsbibliotek.

– Vi undrar lite hur det kommer att se ut sedan när löven börjar bli mörkgröna och gulorangea säger bibliotekschef Anette Hagberg, utan att verka särskilt orolig. Färgen har de alla vant sig vid nu även om en del var skeptiska till en början.

Vi enas om att det måste vara precis en sådan här dag de danska arkitekterna Schmidt, Hammer & Lassen har tänkt sig när de planerade färgsättningen i den väldiga glasbyggnaden. Träden är över huvud taget en mycket viktig del av biblioteksbyggnadens själ. Tanken är att man skall få illusionen av att träden faktiskt kommer rakt in i rummet: i mitten av det atrium som är beläget i byggnadens centrum finns en nyplanterad ask. Runt asken växer ett hav av nyutslagna pingstliljor, och när de har blommat ut är det dags för hasselörten att ta vid.

Och just den här dagen är allt perfekt. Träden har precis rätt nyans, pingstliljorna är i sin allra vackraste blomning och Nissan glittrar förföriskt i solskenet utanför och nedanför. Biblioteket är nämligen djärvt placerat på pålar som går rakt ut i Nissan.

Men det är en idyll som har fått ta sin tid att fullbordas. Man skulle kunna säga att Halmstads nya bibliotek är ett exempel på hur förödande långsamt det kommunala ma-

skineriet kan mala. Det är också ett exempel på att man behöver stöd från politiker för att kunna genomdriva det man vill ha. Redan 1971 började man i Halmstad prata om ett nytt bibliotek, och ”sen dess har man pratat” som Anette Hagberg säger. En sak var alla överens om: den gamla biblioteksbyggnaden, där man huserat sedan 1953, var på tok för trång. På åttiotalet var diskussionerna så långt framskridna att man utlyste en arkitekttävling om nytt bibliotek. Men sedan lades det hela på hyllan för att tas upp igen på 1990-talet.

– Den har kommit och gått i vågor, säger Anette Hagberg om biblioteksdiskussionen. Men i samband med valet -98 bestämdes det, med full enighet från samtliga politiska partier, att ett nytt bibliotek måste vara påbörjat innan valet 2006.

Och så blev det. 1999 tillsattes en grupp med utvalda politiker och tjänstemän som hade till uppgift att ta fram ett lokalprogram för biblioteket.

– Där skulle alla våra visioner listas. Vi var oerhört noggranna. Vi ville att biblioteket skulle vara väl synligt i staden och vi specificerade exakt hur mycket yta vi behövde till varje avdelning. Den lokalplanen antogs år 2000 och därefter började vi med nya beräkningar. Vad skulle ett hus på 8 000 kvadratmeter kosta att driva? Och var skulle det ligga? Tidigare har diskussionerna alltid stupat på det.

Men den här gången stupade inte diskussionerna. Nu var man tämligen överens om att en bra plats för biblioteket var på andra sidan Nissan från centrum sett, i det område som kallas Gamletull och där ett nytt område med bostäder och kulturbyggnader växer

fram. Storstadsbor kanske nu tror att biblioteket ligger långt från stadens kärna, men i själva verket är det bara ett stenkast. Endast en liten bro skiljer biblioteksplatsen från Halmstads centrum.

Fem arkitektkontor bjöds in att delta, tre svenska, ett danskt och ett från Finland. Att det skulle bli det danska arkitektkontoret Schmidt, Hammer & Lassen (som också ritat Köpenhamns ”Svarta diamant”) var alla också tämligen eniga om, såväl bibliotekspersonal och politiker som allmänhet (som bjöds in att tycka och rösta).

– Vi gillade alla hur förslaget utnyttjade hela rummet. Och det var lite kaxigt att sätta ut huset på pelare rakt ut i Nissan, det speglade också bibliotekets viktiga roll. Det är ju det mest synliga huset i staden.

Flera av de andra förslagen närmade sig också vattnet, men ingen annan vågade bygga rakt ut i det.

– Vi gillade också hur förslaget tog tillvara alla träd som växte på platsen. Man har till och med byggt ett atrium för att kunna ha ett träd inuti huset!

När rätt projekt väl var valt vidtog en mängd diskussioner. Men Anette Hagberg verkar nästan förvånad när hon säger att det hela har löpt mycket smidigt. Däremot var det förstås inte alla medborgare som var lika glada över att man skulle lägga 162 miljoner av kommunens pengar på ett nytt bibliotek.

– Jag tycker att våra politiker har varit otroligt modiga som har vågat ta den diskussionen med medborgarna. För visst finns det de som har undrat varför man lägger så mycket pengar på ett ”skrytbygge” när det fattas så mycket pengar inom vård, skola och omsorg. Det krävs politiskt mod för att göra

FOTO: ANNINA RABE

I atriets ryms förutom ett askträd också 6 300 blomplantor.

en sådan här satsning. Och insikt om att ett bibliotek faktiskt i förlängningen stöder både vård, skola och omsorg!

Samtidigt tillägger hon att det naturligtvis inte sitter illa för den s-märkta kommunen att så här inför valet kunna stoltsera med att äntligen ha uppfört det så länge omdiskuterade biblioteket.

Och när biblioteket väl stod färdigt upphörde klagomålen. Medborgarna bjöds på en invigningsfest som hette duga ("vi hade så roligt att det kan du inte ana!"), och biblioteket hade över 8 000 besökare första dagen, vilket är cirka tio procent av hela Halmstads befolkning.

– Det kändes som om folk verkligen tog huset i besittning, och det var ju precis det som fattades tidigare!

När det gäller verksamheten satsar nu Halmstad främst på det som tidigare varit eftersatt. På det gamla biblioteket hade de 25 tjänster, inför flytten ansökte de om 13 till men fick 10.

– Och vi är fortfarande relativt få, påpekar Anette Hagberg.

Framför allt har det skett en stor uppryck-

ning när det gäller barnverksamheten: från att ha varit 1,5 tjänst på det gamla biblioteket är det nu 6 personer som jobbar på barnavdelningen.

– Vi satsar mycket på programverksamhet och sagostunder, sådant som vi inte fick plats med på det gamla biblioteket. Och så har vi anställt en bibliotekarie med inriktning på unga vuxna som ska jobba specifikt med den åldersgruppen.

Två andra nya tjänster är specialinriktade på studerande. Halmstad har en högskola med eget bibliotek men ett intensivt samarbete pågår också mellan högskolebiblioteket och stadsbiblioteket. Därtill har Halmstad en skolbibliotekssituation som lämnar en del övrigt att önska, vilket medför ytterligare tryck på stadsbiblioteket.

Barnbibliotekarie Maria Lagerwall är förstås glad över den stora satsningen på barnverksamhet.

– Förut fick vi hyra in oss i andra lokaler när vi skulle ha program, sagostunder var det enda vi kunde ha. Det är också roligt att det kommer så många nya besökare; i receptionen skriver de ut nya lånekort hela tiden och

vi ser många nygamla användare med kort som inte varit aktiverade på länge. Det är dessutom mer ungdomar här än på det gamla stället, här finns det gott om plats för dem att sitta och studera eller bara umgås.

Hon ser nöjd ut. Och det gör alla i personalen som BBL pratar med. Det här är ett efterlängtat bibliotek. Det tog sin tid av kommunalt malande för att komma så här långt men nu är Halmstads nya bibliotek en självklar mittpunkt i staden. Nu återstår bara att se hur det går med konsthallen. Den har man diskuterat sedan 1904.

ANNINA RABE

FAKTA HALMSTADS STADSBIBLIOTEK:

Total yta: 8 000 kvm
Antal bokhyllor: 522
Personal: ca 40 (inkl bokbuss, städ och café)
Platser i samlingsalen: 200
Uställningslokaler: Nya stadsgalleriet
Arkitekt: Schmidt, Hammer & Lassen, Danmark
Byggnaden kostar: ca 162 mkr
Inredningen inklusive IT kostar: 20 mkr
Antal växter i atriets: 6 300

Har du fått nya katalogen?

Laddad med nyheter och inspiration. Med allt du behöver för alla slags medier. Ring 046-31 18 50 eller maila direct@eurobib.se så skickar vi direkt.

Biblioteksvaruhuset

Eurobib
direct
www.eurobib.com

Produktpaket

mikromarc Optima Lite

Förberedelse innan uppdrag
Konsulting hos kund, halvdag
Rapport från uppdrag
Introduktionspris: 4 000 kr

mikromarc Optima Basic

Förberedelse innan uppdrag
Konsulting hos kund, heldag
Rapport från uppdrag
Introduktionspris: 6 000 kr

Bibliotekscentrum lanserar en ny tjänst!

Optimera din användning och nytta av Mikromarc i verksamheten!

mikromarc Optima

- för nöjdare kunder

Vi vill gärna bidra med den kunskap som finns på Bibliotekscentrum för att öka våra kunders användning samt nytta av Mikromarc. Av den anledningen introducerar vi nu en ny tjänst – Mikromarc Optima!

Mikromarc Optima ger er som kund tillgång till att nyttja våra två verksamhetskonsulter. Efter varje utfört uppdrag lämnas en skriftlig rapport till er som kund med förslag på åtgärder.

Intresseanmälan på: www.bibliotekscentrum.se/mikromarcoptima

Bibliotekscentrum

Bibliotekscentrum Sverige AB
Honnörsgatan 24, 352 36 Växjö, Tel: 0470-532 530
www.bibliotekscentrum.se, info@bibliotekscentrum.se

Ska vi konkurrera eller kompensera?

Vilken plats kan biblioteket ha i barns och ungdomars liv idag? Johanna Hansson och Malin Ögland diskuterar barnbibliotekets möjligheter och två förhållningssätt som gör alternativen tydliga.

ETT BARN GÅR på cirkus. Om det är ett lyckat cirkusbesök så ger det nya upplevelser, kanske lust att göra sin egen cirkus eller nyfikenhet att lära mer om elefanter, clowner och lindansöser. Samma barn går också i förskola eller skola. Även där får barnet impulser som leder vidare till nya lekar, nya tankar, ny kunskap. För barnet och för barnets föräldrar är det säkert alldeles självklart att cirkus och förskola/skola är två olika företeelser. Det ena är fest och det andra är vardag. Det gäller oberoende av att ett och annat besök på cirkus görs inom förskolans eller skolans ram.

Det är inte lika självklart var biblioteken hör hemma. Ska vi i huvudsak befinna oss på cirkusarenan eller i vardagen tillsammans med förskola och skola?

Vi tror att det är viktigt att tydliggöra vilken plats biblioteket kan ha i barns och ungdomars liv. Här gör vi därför, med avstamp i ett reportage och en händelse, ett försök.

Reportaget, som var infört i Dagens Nyheter för cirka två år sedan, handlar om Kistagallerian, ett av Sveriges största köpcentrum. En kvinna intervjuas. Hon och hennes familj – man och litet barn – tillbringar mycket ledig tid i gallerian. Här kan man umgås, äta, hitta kläder och saker för hela familjen, kanske träffa någon bekant. På frågan vad hon gjorde, när hon var liten, innan Kistagallerian och andra liknande ställen fanns, svarar kvinnan att då gick man till biblioteket.

Händelsen är en lördagspromenad i Bålsta som först leder till biblioteket där det finns besökare i olika åldrar, några få av dem är barn. Efter biblioteksbesöket fortsätter promenaden till Åbergs museum där det kryllar av barn och föräldrar. Någon dag senare dis-

kuterades lördagens iakttagelse med några bibliotekarier som inte alls tyckte att snedfördelningen av antalet barn var något problem: till biblioteket går man för att låna böcker, man går dit efter dagis på väg hem. Någon sa att på lördagar ”är dessutom pap-porna lediga” och då vill man göra ”något annat”.

VÅR SLUTSATS BLIR ATT bibliotek inte längre är tillräckligt attraktiva som platser för upplevelser. Åtminstone räknar människor inte med att det skulle kunna vara lika spännande att gå till biblioteket som till exempel till ett köpcentrum. Bibliotek tycks framför allt uppfattas som platser dit man går för att hämta något, i de flesta fall en bok, som sedan ska upplevas någon annanstans. Biblioteket i sig är ingen tydlig upplevelse.

Hur kan och bör vi då förhålla oss i relation till allt annat som barn och ungdomar möter och erbjuds?

Utan att direkt ha frågat några aktiva eller potentiella biblioteksbesökare så gör vi antagandet att bibliotekens kärnerbjudande kan beskrivas med begreppen urval, inspiration och lärande.

Urval: Bibliotekens möjlighet och kompetens att överblicka utgivning, trender och tendenser och att utifrån den överblicken, på egen hand eller med brukarmedverkan, göra relevanta urval.

Inspiration: Bibliotekens förmåga att genom exponering och miljö skapa förutsättningar för oväntade eller fördjupade upplevelser.

Lärande: Bibliotekens unika möjlighet att fungera som stöd för människor i formellt och informellt lärande.

Vi har tre redskap att arbeta med för att tydliggöra och utveckla dessa erbjudanden, nämligen rummet/biblioteksmiljön, medierna och kompetensen.

Om vi återgår till barnen i förskola och skola: Vilket förhållningssätt ska vi välja?

En möjlighet är att aktivt konkurrera med andra rum för upplevelser (cirkus, museum, äventyrsbad etc). Då bör vi utveckla biblioteksrummet: Vad i bibliotekslokalen kan locka till aktivitet, till att stanna länge, till att samspela med andra?

ETT ANNAT FÖRHÅLLNINGSSÄTT är det mer kompletterande. Då väljer vi att bidra till att fördjupa innehållet i andra verksamheter, till exempel i förskolan eller skolan.

Ett konkurrerande förhållningssätt handlar om att fokusera biblioteksrummet, om att skapa miljöer som är inspirerande, som främjar upptäckarlust och nyfikenhet och som ger rika möjligheter till språkutveckling. Var går då gränsen för den upplevelse som biblioteket ska ge? Hur förhåller vi oss till andra uttrycksformer än de som kretsar kring ordet och boken – ska man kunna dansa på bibliotek? Måla? Hur förhåller vi oss till att vi vet att den motoriska och kognitiva utvecklingen går hand i hand? I vilken utsträckning ska biblioteket ta hänsyn till olika lärstilar?

Vårt huvudsakliga fokus blir barnen och barnens upplevelser. Om vi koncentrerar oss på rummet och hur det ser ut och fungerar kan vi också utveckla aktiviteter som stödjer och förstärker mediernas innehåll: i anslutning till hantverkshyllan finns möjlighet att sy och rita, i anslutning till böcker om djur finns leksaksdjur etc.

Är biblioteken inte längre attraktiva som platser för upplevelser? frågar sig Johanna Hansson och Malin Ögland.

Med viss inspiration från språkforskaren Veli Tuomelas språkutvecklande principer menar vi att både den fysiska utformningen av rummet och personalen, genom ett medvetet förhållningssätt, kan stödja barns språkutveckling.

Tuomela hävdar att språkutveckling framför allt handlar om att hitta och ta vara på alla de vardagliga situationer som innehåller eller kan innehålla språk: måltider, blöjbyte, högläsning. Varje aktivitet kan ses som ett språkutrymme, en möjlighet för samtal och språkutveckling. Nya upplevelser utvecklar barns språk om de vuxna ser till att barnet får möjlighet att klä upplevelserna i språk.

På biblioteket måste det finnas en samlad kompetens som stödjer detta. Barnbibliotekarien utvecklar samtidigt expertkompetens kring urval och barns språkutveckling.

ETT KOMPLETTERANDE förhållningssätt innebär att biblioteksrummet blir sekundärt. Vi måste vara beredda att lämna biblioteket för att, i det här fallet, finnas på förskolan. Tillsammans med förskolans personal behöver vi utveckla ett gemensamt förhållningssätt och gemensamma mål. Förskolans läroplan blir styrande och därmed förskolans arbetssätt. Bibliotekarier och förskollärare arbetar tillsammans för att utveckla olika teman – hösten, döden, vilda djur – men också för att ta till vara lärande utifrån barnens upplevelser och vardag: någon hittar en död fågel, någon undrar hur bilar kan rulla. Samtal, reflektion och litteratur bidrar till att stärka barnens lärande.

Barnens utveckling är självklart i fokus, men i ett kompletterande förhållningssätt ligger tyngdpunkten på att utveckla relatio-

ner till andra vuxna i barnens närhet. Bibliotekarien behöver utveckla en spetskompetens både vad gäller medier för barn, barns mediekonsumtion och barns utveckling och lärande. I en förlängning skulle ett utvecklat kompletterande förhållningssätt kunna leda fram till någon form av förskolebibliotek.

När vi har resonerat kring de här två förhållningssätten har vi ibland tänkt att det första, det konkurrerande, skulle gynnas av pedagogisk kompetens på biblioteket, medan det andra kräver bibliotekariekompetens på förskolan.

VILKET PERSPEKTIV SKA VI DÅ VÄLJA?

Det här är ett försök att tydliggöra de olika alternativ som vi faktiskt har. När alternativen är otydliga hamnar vi ofta i en kompenserande roll. Framför allt handlar det om att vi kompenserar skolorna för de skolbibliotek som de eventuellt inte har. Det blir sällan speciellt framgångsrikt.

Om de olika möjliga perspektiven däremot blir tydliga tror vi att de flesta bibliotek faktiskt både kan konkurrera med andra rum för upplevelser och komplettera andra verksamheter i barnens närmiljö. Utvecklingen av rummet blir en angelägenhet för hela biblioteket och handlar om att utveckla en generell barn- och bemötandekompetens hos alla som tjänstgör i biblioteket, medan det kompletterande arbetet antagligen ligger på en eller ett par personer med fördjupad kompetens.

JOHANNA HANSSON

Stockholms stadsbibliotek

MALIN ÖGLAND

Bålsta bibliotek

”Bibliotek tycks framförallt uppfattas som platser dit man går för att hämta något som sedan ska upplevas någon annanstans”

Späckat program visade på mångfaldens möjligheter

”**B**IBLIOTEKENS PLATS I SVENSKA folkets hjärtan är grundmurad.” Med dessa självsäkra ord öppnade Britta Lejon Biblioteksdagarna 2006 i Malmö. Visst fog för påståendet finns det. Alldeles lagom till Biblioteksdagarna kom nämligen resultatet från en TEMO-undersökning som visar att drygt åtta av tio svenskar har stort förtroende för biblioteken. I jämförelse med andra förtroendemätningar placerar sig biblioteken som den samhällsinstitution som allmänheten har störst förtroende för. Men allt är inte lika rosenrött. Undersökningen visar också på tydliga klyftor mellan olika biblioteksanvändare. Störst förtroende för biblioteken har det som man förr kallade den bildade borgerligheten men som idag företräds av medelålders, högt utbildade TCO- och SACO-medlemmar. Större förtroende för biblioteken finns också inom offentlig sektor snarare än inom privat. Unga lågutbildade och de som bor i glesbygd, har lägre förtroende för biblioteken. Enligt Svensk Biblioteksforening, på vars uppdrag TEMO har gjort undersökningen, kan en förklaring vara att det läsfrämjande och sociala arbetet successivt har nedmonterats när biblioteken i allt större utsträckning inriktat sig på att stödja människor i deras högre utbildning. En annan förklaring är att nära hälften av alla grundskoleelever saknar bemannade skolbibliotek.

Bemannade skolbibliotek och läsfrämjande arbete finns med som två av flera punkter i den verksamhetsplan för 2006–2007 som Svensk Biblioteksforening presenterade för årsmötet att ta ställning till. ”Vision och vilja” är rubriken som man satt på verksamhetsplanen som av flera fick beröm för att den ambitiöst och så i detalj stakar ut färdriktningen och målen för föreningens arbete under de närmaste åren. Tyngdpunkten ligger

FOTO: PETER AXELSSON

Antalet deltagare var så stort att man fick använda sig av två hörsalar under de seminarier som var gemensamma för alla. Ingen ideal lösning eftersom det innebar att vissa fick följa seminariet på videoskärm. Men få klagade.

på opinionsbildande arbete och lobbingsarbete. I det ryms allt från nätverkande med politiker, uppföljning av kommunernas arbete med biblioteksplaner och att ta fram egna undersökningar och statistik, till lokala aktioner till stöd för biblioteksverksamheten. Under 2006 kommer man även att förbereda en större bibliotekskampanj för åren 2007–2010. Det arbetet kommer förmodligen att kretsa kring ”bilden av biblioteket”.

Efter en diskussion antog årsmötet verksamhetsinriktningen men uppmanade styrelsen att till nästa årsmöte göra en bättre och tydligare avstämning av resultat i förhållande till uppsatta mål.

Över 500 deltagare hade slutit upp till tre fullspäckade dagar i det nya Orkanenbiblioteket i Malmö – ett Malmö som visade sig från sin allra bästa sida, varmt, vänligt och finklätt i försommarskrud. Ett intryck som bara förstärktes inte minst genom de insatser som både Orkanen och Malmö stadsbibliotek gjorde för att de gästande skulle känna sig välkomna och väl omhändertagna.

Årets rubrik på Biblioteksdagarna var ”Biblioteken och mångfaldens möjligheter” och under den rubriken bjöds på ett späckat – enligt somliga alldeles för späckat – seminarieprogram som verkligen bjöd på mångfald. Som sig bör spretade det åt alla håll och kanter och i viss mån speglade det faktiskt bibliotekens olika roller. Flera av seminarierna kretsade kring läsandet, integration och segregation samt just bibliotekens nya roller (i den digitala tidsåldern). Även om ganska många av seminarierna i sig var intressanta var också flera av dem tyvärr ganska bak tunga och statistiksprängda. Korvstoppsning snarare än inspiration och reflektion. Mångfaldens möjligheter har sitt pris. Värt att reflektera över är dock det som Rudolf Antoni från SOM-institutet presenterade från en undersökning år 2005 angående livsstil och läsvanor: ”De som aldrig går på bibliotek är mer nöjda med livet än de som går på bibliotek.”

Kanske för att de inte vet vad de missar. Eller så är det just det de vet...?

HENRIETTE ZORN

First Timer på Biblioteksdagarna

Åsa Ekström gör nedslag i seminariefloran

FOTO: PETER AXELSSON

Spelsugna bibliotekarier på vimmelkvällen i Malmö stadsbibliotek.

Trots att det var första gången som jag besökte konferensen så kändes evenemanget egendomligt trivsamt, tryggt och trevligt. Men jag ljugar om jag säger att någonting särskilt stack ut eller störde.

FÖR VISST VAR det väl floskelvarning över de teorier doktoranden i ekonomisk och social geografi vid Lunds universitet, Högni Kalsö Hansens 3-åriga projekt är baserade på? Det handlar alltså om den amerikanske och ständigt leende framtidsgurur Richard Florida, som är omåttligt populär i Sverige eftersom han ofta hyllar och lyfter fram Sverige som modell. Floridas tes är att det är tre T som ger ekonomisk tillväxt för en region – talang, teknologi och tolerans – eftersom dessa lockar de kreativa företagen. Talang föder innovationer vilket ger resultat. Storstadsregionerna har störst tolerans mot minoriteter som homosexuella och andra marginaliserade grupper och har därmed ett öppnare klimat för tillväxt menar han. Bohemindex och andra begrepp flög genom luften utan att landa. Stilla undrar jag varför Sverige är i topp i dessa herrars globalindex när det gäller tolerans etc. Ett stort samhällsproblem är ju fortfarande att människor som inte är infödda svenskar har ofantligt mycket svårare att få ett jobb –

även som bibliotekarier – än den övriga befolkningen. Klassklyftan i dag står mellan de som har de kreativa jobben och de som är utan dessa jobb påstods det. Att juristen är mer kreativ och genererar mer tillväxt än den högavlönade hantverkaren köper jag inte. Moderatoren Pernilla Ström påpekade även att Kina inte kommer att vara varuproducerande i all evighet. Redan idag är landet på frammarsch inom de sk kreativa yrkena. Antar att vi alla måste reflektera ordentligt över vad kreativitet, tillväxt och värderingar betyder och har för samband innan vi sväljer teorierna om de kreativa klasserna helt.

*

Seminarier om "Studenten som resurs i Bibliotek och IT:s pedagogiska arbete" var intressant. Vid helpdesken och datorutbildningen vid Malmö Högskola Malmö har man visstidsanställt studenter som hjälper studenter. Modellförespråkarna anser att studenterna är en resurs i det pedagogiska arbetet: de talar samma språk som besökarna och

är drivna i sitt förhållningssätt till jobbet. Kritikerna undrade om besökarna litat på studenternas kunskap och om visstidsanställningarna bara är ett bra sätt för arbetsgivarna att fortsätta hålla lönerna nere – nu med ett hållbart argument.

*

Under punkten "Studerende i det sømløse bibliotek – nye mønstre" konstaterade danska biblioteksstyrelsens direktör Jens Thorhauge att 67 % av lånen på forskningsbiblioteken i Danmark är sk downloads och att det är en ökande efterfrågan på just de tjänsterna. Danska institutet för framtidsstudier spår att inom 15 år kommer allt baserat på papper att försvinna och därmed alla yrken som hanterar papper. Hm, låter välbekant... Thorhauge menade i alla fall att biblioteken undviker en zombietillvaro genom att förändra yrket bort från papperskulturen.

Det krävs ett ständigt behov av nya biblioteksstrategier och det krävs att man profilerar sig tydligt och utvecklar nya personliga

tjänster. Ut med bibliotekarien bland folket, på webben och i undervisningen!

*

Områdesprefekten Ingrid Elam målade i seminariet "Om läsning" upp levande bilder om läsandet under en 200-års period. Det handlade om omläsning och ögats nötning av litteraturen; om läsandet som ett sätt att stänga världen ute; om läsandet som en fara för kvinnor och barn på 1800-talet och mannens högläsning som censurerade valda partier ur böckerna; om behovet av att kontrollera läsandet och särskilja vad som är god och dålig läsning. Ännu i våra dagar finns faror kring läsandet – vissa menar att läsandet i PC:n är ett hot...

*

Under mingelkvällen på stadsbiblioteket i Malmö var det dock ingen som verkade vara skrämmd över vad bildskärmar kan erbjuda. Framför tv-spelen var det tidvis en kö av spelsugna bibliotekarier. Annars noterade jag att medelåldern bland konferensbesökarna var lägre än jag trott. Dessutom var förhållandervis många av dem män. Bland föreläsarna var männen i majoritet. Men det visar väl bara att biblioteken är omvärldsorienterade eller?!

*

Det gränslösa mötet kanske uteblev eftersom de osynliga gränserna var ständigt närvarande. Men trevligt var det!

ÅSA EKSTRÖM

ÄNTLIGEN!
Liten behändig
bokvagn för
både låntagare
och biblioteks-
personal!
Besök vår
hemsida!

www. **innorent** .se
Arkitekter Design Inredningar
Tel. 046-524 41

Författare som vinkar från broar

FOTO: EVA SILVERPLATS

Författare på en av Malmös broar: René Vázquez Díaz.

ETT LITE UDDA inslag under årets Biblioteks dagar var den litterära båtturen under Malmös broar som Stefan Ersgård anordnade för ett 60-tal förhandsanmälda. Båten hette Rundan och kastade loss mitt emot Centralstationen på Vallgatan. Varken båten eller jobbet som guide var främmande för Stefan Ersgård. För 46 år sedan jobbade han som guide på Rundan...

Det blev en uppskattad tur på kanalerna och en eminent introduktion av Stefan Ersgård till Malmös litterära liv och miljöer. Och på flera av de broar vi passerade stod de där, livs levande och vinkandes, flera av Malmös samtida författare. De var strategiskt utplacerade och dök en efter en upp i samband med att Stefan Ersgård berättat om dem eller läst något ur deras verk. Bland de författare som vartefter dök upp återfanns Frederik Ekelund, Jan Mårtenson, Monica Braw, Andrzej Tichy, Kristian Lundberg, Jan Sigurd, Jenny Berthelius och René Vázquez Díaz. Efter turen fick varje deltagare en litteraturlista med ett urval från respektive författares produktion i den ordning som dessa uppträdde eller omtalades under turen med Rundan. Inte mindre än tjuugoåttio författare...

HZ

En filial på hjul

INTE UTAN VISS stolthet visade Lunds stadsbibliotek upp sin nya biblioteksbus för besökarna på Biblioteks dagarna. Förutom att den är ny och fräsch – genomgående inredd i ljusa träslag – är den ett litet under av modernitet och funktionalitet, både tekniskt och vad gäller inredningen. Ett helt litet filialbibliotek på hjul med handikapplift och ett flexibelt hyllsystem (på hjul) som gör att man inför turerna kan göra en del av jobbet stationärt. Man kan så säga rulla av och på hyllor med böcker och enkelt byta dem mot varandra. Hyllsystemet är också så konstruerat att det dels tillåter exponering i stor utsträckning, dels rymmer stora mängder böcker bakom skylthyllorna.

Bussen levererades i slutet av förra året och rymmer nu ett bestånd av böcker, kassettböcker, tidskrifter och CD-skivor. Den stannar vid ett 40-tal hållplatser, både i Lunds stad och på landsbygden. De flesta får besök en gång i veckan.

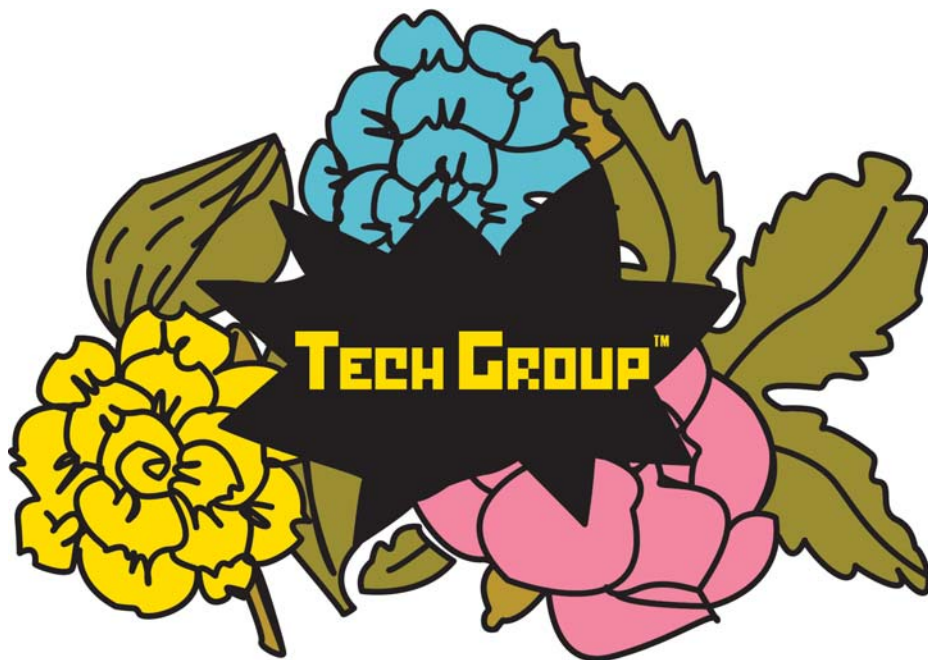

FOTO: HENRIETTE ZORN

Det är i sanning en biblioteksbus. Inte en bokbus. Frukten av en vision som har förverkligats.

HZ

Allt om ungas digitala vanor

Vad sysslar ungdomarna med när de åker på LAN eller chattar?
Vad vet vuxna om digitala ungdomskulturer? Tech Group har svaret
och utbildar vuxna i de ungas digitala vanor.

VID EN FÖRELÄSNING i våras, Paradise Bibliotek & Top Librarian, som anordnades av Svensk Biblioteksför-
ening på Stockholms universitet, in-
tygade bibliotekarien Dag Jonasson att Tech
Groups besök på biblioteket i Mörbylånga
var oförglömligt. "Bibliotekspersonalen
minns fortfarande tv-spelet med dansmattan
och Ricky Martins "Livin la vida loca..."

Tech Group är en organisation skapad av
ungdomar för ungdomar. Ett riksförbund för
digitala medier och entreprenörskap, vars fy-
siska bas finns i Växjö. Man vill inspirera och
locka unga idérika personer att gå samman
för att satsa på sina idéer. Flera företag har
även bildats utifrån hållbara affärsidéer.
Dessutom har en mängd projekt genomförts.
Bland annat har man fått stöd från den statli-
ga stiftelsen Framtidens kultur för projektet
"Möt framtiden" där de unga själva utbildar
vuxenvärldens representanter i digitala me-
dievanor. Föräldrar, politiker, pensionärer,
skolledare, beslutsfattare, bibliotekarier,
universitets- och högskolelärare är några av
dem som fått ta del av de ungas kunskaper.

– Fortfarande finns det många myter som
tex den att data och tv-spel är förslöande i
största allmänhet, detta trots att det idag
finns mängder med rörelsespel. Våra prova-
på -utbildningar kan punktera fördomar och
få igång diskussioner, säger Hanna Petters-
son, projektledare och kassör i Tech Group.

Hanna Pettersson menar att utbildningen
fyller en viktig funktion. Trots att medvetan-
det om webbens möjligheter ökat finns fort-
farande ett informationsglapp mellan gene-
rationerna.

– Möten mellan unga och äldre är ovanliga
idag, därför är de så viktiga.

Egentligen skulle projektet ha avslutats
förra året men den stora efterfrågan har gjort
att förbundet fortsätter med utbildnings-
tjänsten. Däremot har man tvingats ta lite
mer betalt eftersom projektpengarna sinat.

– Det är bara att kontakta oss så skraddar-
syt utbildningen efter önskemål. Vi vet det
mesta om dataspel som CS, communitys,
IRC, SMS och chattande, konstaterar Hanna
Pettersson.

PRAKTISKA TIPS:

Info om Riksförbundet för digitala medier och en-
treprenörskap www.techgroup.se
Förening för unga tjejer som är intresserade av
digitala medier www.grrltech.nu

Förkortningar som används när man chattar

PAW= parents are watching
IRL= in real life
LOL= laughing out loud
BRB= be right back
TNX= thanks
AFK = awy from keyboard
OMG= oh my god

Dessutom finns japanska smilies/smilies

^^ eller ^^ eller ^^ Glad, jämför =) och :)
^_^ eller ^_^ Blinka eller ha glimten i ögat, jämför ;))
T_T eller ;-; Gråter, jämför :()
=-= Trött
>.< Aj! alternativt 'Åh, vad irriterande!'
o.O eller o.o eller o.o Förvåning, jämför :o
@_@ Glasögon, yr, förvirrad jämför 8)

Spel på nätet

<http://www.miniclip.com/>
<http://www.funplanet.se/>
<http://www.popcap.com/>

Skype

Gratis telefoni via Internet där man kommunicer-
ar via headset. I dag finns 100 miljoner registre-
rade användare runt om i världen.
Det är bara att ladda ner via
<http://www.skype.com/> och ringa!

Communitys, där folk kommer i kontakt med var-
andra och kommunicerar. Det finns ett nätverk
för varje intresse – från fågelskådare till manga-
tecknare. Ofta är sajterna sponsorsdrivna.

En bra guide till nätverken är www.motmakt.nu

möjlighet att få lift med bilar till olika skidorter
www.freeride.se/carpool

för scouter www.scout.nxs.se

för skrivintresserade <http://www.haket.se/>

rollspel på nätet <http://www.gaiaonline.com/>

populär mötesplats för yngre www.lunarstorm.se

möt folks åsikter om böcker som du själv har i
hyllan. Tyvärr kostar denna klubb... www.bokhyllan.com

ÅE

Umeå stadsbibliotek först med nytt hjälpmedel

Nu kan synskadade lättare välja bok själva

Numera kan synskadade botanisera fritt bland talböckerna på Umeå stadsbibliotek. Ny teknik gör att låntagaren kan få kortfattad information om varje bok uppläst i örat.

FÖR MÅNGA ÄR tjusningen med bibliotek just att strosa omkring bland bokhyllorna – ta ut en bok på måfå och läsa lite på baksidan, kanske låna hem några titlar som man inte känner till sedan förut. Det har länge varit svårt för synskadade. Men sedan början av mars har Umeå stadsbibliotek ett nytt hjälpmedel. Genom att hänga på sig en handdator, kroka en hörnsnacka på ena örat och sätta en liten läsare på pekfingeret är det möjligt att få informationen uppläst direkt i örat. Det är bara att sätta fingret på en talbok i hyllan så läser ett talsyntesprogram upp titel, författare och en sammanfattning av innehållet.

Randi Ström, biblioteksassistent på talboksavdelningen, glädjer sig åt att synskadade låntagare får lättare att läsa det de själva valt. Visserligen gör assistenterna sitt bästa för att föreslå titlar som de tror kan passa men det blir ändå inte samma sak.

– Många förlitar sig på vårt val, men det är ju inte säkert att det är det rätta, säger hon.

– Och så hamnar vissa böcker lätt i skymundan, flickar hennes kollega Johnny Magnusson in. Man föreslår i första hand det man vet är gångbart.

Hjälpmedlet Audio Index har utvecklats i samarbete med Designhögskolan och projektet är finansierat med EU-medel. Under hela processen har synskadade testpersoner varit involverade för att bedöma olika sorters lösningar.

Grunden i Audio Index är RFID-taggar, som liksom streckkoder innehåller en sifferkod. En av de största arbetsuppgifterna med att införa tekniken har varit att registrera bibliotekets alla 3 500 talböcker. Randi Ström visar hur det går till. Först klistrar hon på en liten RFID-tag på ryggen på bokfodralet. Se-

dan placerar hon boken i en särskild läsare som läser av sifferkoden på taggen och skapar en ny post med samma nummer i bibliotekets databas. Därefter letar hon sig fram till bokens titel i en webbaserad nationell databas som innehåller information om titel, författare och bokens handling. Texten kopieras över till posten i bibliotekets egen databas och sedan är det klart.

När en låntagare senare pekar på talboken ute i hyllan kommunicerar handdatorn med bibliotekets egen databas via ett trådlöst nätverk, hittar posten med hjälp av numret på RFID-taggen och läser upp informationen med hjälp av ett talsyntesprogram.

– Låntagarna behöver inte göra så mycket mer än att sätta på sig utrustningen, så det är väldigt enkelt, säger Gunni Öberg, bibliotekschef.

Biblioteket har åtta utrustningar som kan lånas antingen i lånedisken vid entrén eller inne på talboksavdelningen. Hittills har det knappast varit någon rusning – bara några enstaka har lånat dem varje vecka. Biblioteksassistenten Randi Ström tror att det beror på att tekniken är så ny att den inte hunnit bli känd men också på att många av talboksavdelningens nuvarande låntagare är äldre och redan har sina rutiner för att låna böcker. En del beställer talböcker via telefon och får dem hemskickade per post, andra brukar ha med sig någon vän eller anhörig till biblioteket.

– Och så är det många som ser det som en social grej att komma hit, de kommer in här på kontoret och pratar väder och vind en stund medan vi letar böcker åt dem, säger Randi Ström.

Potentialen i tekniken ligger framförallt hos nya grupper, tror både Randi Ström och

Gunni Öberg, enhetschef på Umeå stadsbibliotek demonstrerar Audio Index. Genom att peka på den gröna RFID-taggen får hon höra information om titel, författare och innehåll.

Gunni Öberg. Människor som blir synsvaga på äldre dagar och är vana att kunna röra sig fritt på biblioteket har nu möjlighet att fortsätta med det. Dessutom kan tekniken vara till nytta för andra som har svårt att läsa – personer med läs- och skrivsvårigheter eller afasi till exempel.

– En stor fördel med Audio Index är att det ökar integriteten, säger Gunni Öberg. Låntagaren kanske inte vill att personalen ska veta om allting, till exempel om han eller hon precis har skilt sig och vill läsa om skilsmässor.

Än är det inte klart om, och i så fall hur, andra bibliotek ska kunna få tillgång till hjälpmedlet. I ett första skede ska tekniken

FOTO: FATIMA GRÖNBLAD

Registreringen av talböckerna görs i en specialgjord apparat som kopplar ihop RFID-taggen med en viss post i bibliotekets databas.

testas under en period och därefter utvärderas. Sedan krävs ett antal intresserade bibliotek för att tekniken ska kunna tillverkas till ett rimligt pris. De utrustningar som finns på Umeå stadsbibliotek specialtillverkades av Designhögskolan och blev därför dyra, cirka 10 000 kronor styck. Men vid serietillverkning skulle priset kunna minska betydligt.

Gunni Öberg tror starkt på Audio Index och har redan fler idéer om hur det skulle kunna användas.

– Vi skulle kunna använda det på musikavdelningen också. Synskadade har svårt att välja själva där idag, men med en RFID-tag skulle det bli mycket lättare.

FATIMA GRÖNBLAD

Metra reportage

FAKTA:

Tekniken Radio Frekvens Identifiering, RFID, utnyttjar RFID-taggar för att göra information möjlig att avläsa. Taggarna kan jämföras med streckkoder, med skillnaden att de inte måste vara synliga och att de kan avläsas på upp till 1,5 meters avstånd. Tekniken används av vissa bibliotek för att effektivisera hanteringen av böcker. Andra användningsområden är bland annat i biltullsförskottning i Stockholm och för att läsa av periodkort på bussar och spårvagnar i Göteborg.

En sjuttifemma brännvin, tack!

SPRITFÖRSÄLJNING PÅ biblioteket skulle kunna finansiera utökade öppettider och dessutom locka nya besökare till bibblan. Det tror i alla fall en moderat politiker i Ängelholm som vill att biblioteket blir Systembolagets spritombud.

Biblioteken har onekligen förändrats under åren – de kan ju numera som bekant rymma en rad funktioner som kafé, turistkontor, medborgarkontor, vallokal, konsertlokal, företagarservice, data- och tv-spelhörna etc. Och nu har det blivit dags att sälja sprit! Moderaten Marie Lennerljung i Ängelholm har i alla fall föreslagit alkoholförsäljning på biblioteket – dels för att ersättningen från Systembolaget skulle kunna finansiera utökade öppettider och samtidigt locka till sig nya besökare. ”Systembolagets varor skulle locka in kunder som annars inte är så intresserade av litteratur”, skriver hon i motionen som fick ett ljummet mottagande av partikamraterna och kritik från de övriga politikerna. I en motion till kommunfullmäktige föreslår hon att biblioteksfilialen i Vejbystrand, där hon själv är bosatt, under en försöksperiod bör få sälja sprit och vin. Närmaste utlämningsställe för Systembolaget ligger en mil därifrån.

– Ett absurt och löjligt förslag! Det skulle innebära en katastrof och vara förfärligt. Ett kränkande förslag som dessutom provocerar en hel yrkeskår. Ska vi helt plötsligt börja leka affär och låtsas vara kassörskor?! Förslaget faller på sin egen orimlighet, säger Christina Bengtsson, bibliotekarie i Vejbystrand.

Frågan är väl hur genomtänkt detta förslag var. Enligt Hans Ekman, chefsjurist på Sveriges kommuner och landsting, SKL, är det ytterst tveksamt om förslaget kan bli verklighet eftersom det inte är en direkt kommunal angelägenhet att sälja sprit. Han menar att det hela snarare är en fråga för det privata näringslivet.

Dessutom ska vi icke förglömma att det är valår ... Sprit till valfläsket?!

ÅE

**Du har biblioteksprylarna.
Vi har målgruppen.**

Annonschefen heter Bo Eriksson och nås på 08-717 43 57 eller bo.erikssonmedia@telia.com

”Forskningsbibliotekens roll har kraftigt förändrats”

Är forskningsbiblioteken okomplicerade forskningsinstitutioner där frågorna ofta ligger på det instrumentella planet? Det ansåg Joacim Hansson i en intervju i höstas i BBL nr 9/2005. Riksbibliotekarien Gunnar Sahlin ger sin syn i en kommentar.

DET LÄR VARA nyttigt att utnyttja sin ledighet på ett bra sätt. Man kan t ex använda den till att läsa Biblioteksbladet lite noggrannare än vad man normalt hinner med. Vid påskledighetens läsning av ett antal BBL-nummer fick jag personligen en uppmaning att reagera. Det var i Annina Rabes intervju med biblioteksforskaren Joacim Hansson vid Institutionen för bibliotek och information vid Högskolan i Borås. Han anser att forskningsbiblioteken är ganska okomplicerade institutioner, där frågorna ofta ligger på det instrumentella planet. Joacim väntar sig en reaktion på detta påstående från min sida, och vem kan motstå en sådan uppmaning.

Joacim Hansson forskar om folkbibliotekens utveckling och har gett ut *Det lokala folkbiblioteket – förändringar under hundra år*. Mycket förtjänstfullt pekar han på komplexiteten i bibliotekens utveckling. Folkbibliotekens roll har skiftat och kommer även fortsättningsvis att skifta. Joacim menar att folkbiblioteken har svårt med identiteten beroende på att de är komplexa verksamheter. Den egna identiteten måste ständigt ifrågasättas och omvärderas. Det förefaller vara en relevant ståndpunkt. Allra helst som omvärlden hela tiden förändras och blir alltmer komplex.

Folkbiblioteken ligger inte inom mitt ansvarsområde. En längre tid i styrelsen för Svensk Biblioteksforening och täta kontakter med folkbiblioteksföreträdare har dock gjort mig imponerad av hur folkbiblioteken ställer om sin verksamhet i takt med förändringar i omvärlden. Det gäller medier, informationsrollen och det aktiva stödet för det livslånga lärandet. I regionsamarbeten pågår ett ut-

vecklingsarbete med delvis nya roller. I det arbetet ryms såväl ett tydligt användarperspektiv som en effektivitetssträvan.

Detsamma gäller forskningsbiblioteken och därvid är vi åter vid frågan – är forskningsbiblioteken okomplicerade institutioner och ligger dess frågor ofta på det instrumentella planet? Detta genmäle ger inte plats för en noggrannare analys utifrån begreppens betydelse, men jag vill ändå ge några kommentarer. Vid en ytlig betraktelse kan kanske forskningsbiblioteken uppfattas på detta sätt, men deras roll har kraftigt förändrats under 1900-talets sista årtionde och i början av detta århundrade. Detta tidsskedes omfattande utveckling av olika verksamhetsgrenar vid forskningsbiblioteken kan ses ur ett instrumentellt perspektiv. Utvecklingen av det bibliografiska arbetet, både vad gäller sökrutiner och katalogiseringsarbete, samt fulltextmaterial är nog de mest betydelsefulla förbättringar som biblioteken har åstadkommit för forskning och högre utbildning.

Därtill – och det är min poäng – söker forskningsbiblioteken nya roller och nya identiteter. Nationalbibliotekets arena vidgas utanför det traditionella området. KB:s huvuduppdrag – bevarare av kulturarvet, humanistiskt forskningsbibliotek, nationell samordnare – finns kvar men kontaktytorna, användarkategorierna och samarbetspartners förändras. Digitala möjligheter gör det internationella arbetet och samarbetet med andra myndigheter allt viktigare. Samtidigt utmejslas nya uppdrag och roller.

Jag vill också förmedla erfarenheter från tiden som överbibliotekarie vid ett universitetsbibliotek. Universitets- och högskolebiblioteken levde tidigare ganska åtskilda från

lärosätenas övriga verksamhet. Den kraftiga studentexplosionen och nya och andra undervisningsmetoder förändrade bibliotekens roll. Biblioteken är nu en central arbetsplats för studenterna vid högskolan. Informationssökning blir alltmer ett viktigt komplement till ämnesstudiet och bibliotekarien måste också vara pedagog. Flertalet forskare går inte till biblioteket för att låna en bok utan forskningsresultaten finns snabbt tillgängliga i fulltext. Dessutom har biblioteket genomgående en central roll i den snabbt växande e-publiceringen vid de olika lärosätena.

Uppdraget för nationalbiblioteken, högskolebiblioteken och också andra forskningsbibliotek består i sina grunddrag men det vidgas, samtidigt som innehållet i verksamheten kraftigt förändras. Det innebär nya roller och kanske också nya identiteter. ”For biblioteket er ikke hovedproblemet lenger å leverera informasjon, men å hjelpe brukerne til å navigere i overfloden av informasjon”, skriver Lars Engeland i *DF-Revy* (2005, nr. 8). Vi står också inför fortsatta omfattande förändringar på grund av en omfattande digitalisering, den digitala publiceringen och det långsiktiga digitala bevarandet.

Därför är det viktigt att denna diskussion hålls levande. Det är dessutom bra om denna diskussion förs parallellt med eller gemensamt mellan folk- och forskningsbibliotek. Den bör föras ute ”på fältet” men givetvis har forskningen här ett väsentligt område att bevaka. Joacim, jag ser fram emot att mötas i fortsatt dialog kring detta.

GUNNAR SAHLIN

70 procent av Svensk Biblioteksforenings medlemmar är nöjda eller mycket nöjda med BBL. Skaffa dig en egen uppfattning. Prenumerera!

Vänstermajoriteten politiserar kulturen

FRIA OCH OBEROENDE bibliotek är en grundbult i det demokratiska samhället. I Stockholm ser vi nu hur bibliotekens oberoende hotas. Vänstermajoriteten som styr staden har bestämt att varje stadsdelsbibliotek ska förses med en politisk "överrock" av politiker i ett särskilt biblioteksråd. Den som värnar om ett fritt och levande kulturliv bör höra varningsklockorna ringa.

Biblioteksrådets roll ska vara att diskutera vilka program biblioteken ska erbjuda och vilka samarbetspartners de ska ha. Det kan tyckas ofarligt, men om man får ha åsikter om evenemang är steget inte stort till att också i detalj styra prioriteringar och bokinköp. Risken är stor att biblioteken kommer att styras av den politiska majoritetens rådande agenda. Vi har de senaste åren fått se hur majoriteten i allt högre grad använder kulturen som ett sätt att föra ut frågor som för tillfället står på agendan. Nu blir också biblioteken ett politiskt redskap.

Det är en förödande utveckling. Politiken ska inte blanda sig i vilka böcker som köps in eller vilka evenemang som hålls. Fria bibliotek och ett fritt kulturliv är en del av det demokratiska samhället. Biblioteksråden, tillsammans med fleråriga neddragningar, är en skam för Stockholms högklassiga bibliotek. Låt oss hoppas att socialdemokrater i andra städer inte blir frestade att ta efter.

MADELEINE SJÖSTEDT (FP)

Vice ordförande i kulturnämnden i Stockholms stad

I MITTEN AV mars invigdes det nya biblioteket vid Högskolan i Gävle mer officiellt men redan i början av året öppnade man för studenterna. Lagom till terminsstarten kunde de in ta de nya läsplatserna, använda datorerna och grupprummen och inspireras av den vackra, spännande arkitekturen där man byggt runt och lutande och med de fyra L-n i fokus: Luft, ljus, ljud och layout. Och förstås, som alltid numera i nya eller ombyggda bibliotek, har man tänkt på att skapa en plats med hög spanfaktor, en social arena och en plats där man ser och blir sedd.

När tidningen Byggindustrin skulle utse Årets Byggen 2005, av många ansedd som byggbranschens Oscar, blev biblioteket vid Högskolan i Gävle ett av dem som kammade hem utmärkelsen. Det är för 22:a året i rad som tidningen korar Årets Byggen. Utifrån ett hundratal inlämnade projekt har juryn valt ut femton vinnande objekt, bland dem även Turning Torso i Malmö, som kännetecknas av innovation och nytänkande utifrån teknisk, ekonomisk, funktionell och arkitektonisk synvinkel.

I juryn ingår bland annat byggmästare, representanter för SAR och, förstås tidningen Byggindustrin. Juryns vinnarmotivering för biblioteket i Gävle:

Högskolan i Gävle är inrymd i gamla regementsbyggnader med en för sådana typisk arkitektur.

Det nya biblioteket, som krävde ett nybygge, står på den gamla kaserngården i en helt avvikande form, cirkulärt och med lutande skålförmiga väggar. De gamla byggnaderna störs inte och nybyggnaden kan lätt kompletteras utan problem för arkitekturen. Bibliotekets runda form har gett plats för en inre utegård med vatten och grönska. Interiörens svängda terrasser i tre plan rymmer inbjudande läseplatser. Utvändiga träraster och screentryckta glaslameller i kombination med invändiga solskyddsgardiner skärmar av solen. Högklassigt detaljutförande har gjort beställaren mycket nöjd.

Det nya biblioteket i Gävle är nästan fyra gånger så stort som det gamla och har en yta på nästan 4000 kvadratmeter, 500 läsplatser (jmf med 125 i det gamla), 28 grupprum (jmf med 2 i det gamla), 34 publika datorer, ytterligare 15 datorer i utbildningsrum samt trådlöst nät för egen bärbar dator.

Byggherren bakom det nya biblioteket är Akademiska Hus i Uppsala AB. Arkitekterna som ritat är Tirsén & Aili, Arkitekter AB, som även ritat Sambiblioteket i Härnösand, Luleå Tekniska Universitetsbibliotek samt det nya kulturhuset i Luleå.

De vinnande projekten får förutom äran varsin Årets Byggen-statyett. Dessutom kandiderar de till det nystartade Stora Samhällsbyggarpriset som delas ut under Samhällsbyggardagen i Stockholm. **HZ**

Saknad kan inte beskrivas i ord.
Postgiro: 90 20 90-0

KVALITET DESIGN FUNKTION ERGONOMI

WE CREATE THE LIVING LIBRARY

BIKETJANST
BIBLIOTEKSINREDNINGAR

tfn 0472-300 36 fax 0472-344 59 info@biketjanst.se

WWW.BIKETJANST.SE

Biblioteken kan öka tillväxten i landet

– Bara för att man är duktig på att dreja krukor innebär inte det med automatik att man kan sälja dem. Det behövs kunskap om företagande, säger Ylva Ingelsson, bibliotekarie vid Företagarinfo på Stockholms stadsbibliotek. Tillsammans med Eva Gun Karles har hon varit med om att dra igång *Företagarinfo* på Stockholms stadsbibliotek.

FRÅGORNA OCH REGLERNA är många för dem som vill starta eget företag. Cirka 70 procent av alla företag i Sverige är enmansföretag vilket innebär att det är ganska många som kanske alltför ofta sitter ensamma med sina frågor om skatter och försäkringar. För att råda bot på det erbjuder nu Stockholms stadsbibliotek *Företagarinfo* för dem som vill bli eller redan är småföretagare. Det startade som ett projekt sommaren 2004 i samarbete med Näringslivskontoret och med stöd av Kompetensfonden. I år har verksamheten permanentats.

– Vi har bildat nätverk med flera organisationer som sysslar med frågor kring företagande. Det har varit nödvändigt. Vi har även fått stor hjälp från biblioteken i Lund och Malmö som var först ut i landet med att erbjuda en liknande tjänst. Med dem och Nutek har vi bildat ett nätverk som andra bibliotek kan ta del av, säger Ylva Ingelsson.

Under resans gång har man även sökt sig utanför landets gränser och gjort studieresor till England där man i princip har haft företagservice lika länge som det funnits bibliotek. Bland annat besökte man Birminghams biblioteks största avdelning, Business Information Center, som har 30 anställda som arbetar med företagsinformation. Där konstateras att efterfrågan på dessa tjänster ökat. Man har även tittat närmare på Köpenhamns bibliotek som 1990 drog igång en liknande service. En referensgrupp bestående av representanter från bland annat Resurscentrum för kvinnliga företagare, Nutek, Företagarna och Skatteverket har kommit med tips och praktisk information.

Vad har då *Företagarinfo* att erbjuda? Bland annat har man litteratur, tidskrifter, databa-

Ylva Ingelsson och Eva Gun Karles på Biblioteksdagarna i Malmö 2006.

ser med information om t ex kreditvärdighet och export- och importregler. Dessutom ges kurser i sökning efter företagsinfo på nätet och i databaser. *Företagarinfo* använder sig av databasen Kompass och UC Select. Dessutom kan man ringa och boka en bibliotekarie.

– Biblioteket har nått nya målgrupper. Vi förändras och utvecklar våra tjänster samtidigt som vi lockar hit folk som kanske tar ett steg bort från arbetslöshet, säger Ylva Ingelsson.

Företagarinfo har även satsat på marknadsföring och visat upp sig i samband med olika mässor, t ex Starta-eget-mässan i Älvsjö.

– Det har även varit ett stort intresse för våra seminarier om att starta eget. Bland annat har Monica Lindstedt, som startat gratis-

tidningen Metro och hushållstjänstföretaget Hemfrid, föreläst inför en fullsatt publik på Stadsbiblioteket.

I slutrapporten om projekt *Företagarinfo* konstateras att man har lyckats bra med att locka nya målgrupper till biblioteken. Kvinnor och människor med annan etnisk bakgrund och i alla åldrar besöker *Företagarinfo*.

– Vi hoppas bli en naturlig del av biblioteket, även om vi idag rent fysiskt är trångbodd. Vi önskar oss större lokaler annars ser jag bara positivt på företeelsen. En positiv framtidsmöjlighet för biblioteken, konstaterar Ylva Ingelsson.

ÅSA EKSTRÖM

Webblänk: www.ssb.stockholm.se/foretagarinfo

”Tag och läs, tag och skriv!”

Om konsten att läsa och om konsten att förmedla skönlitteratur

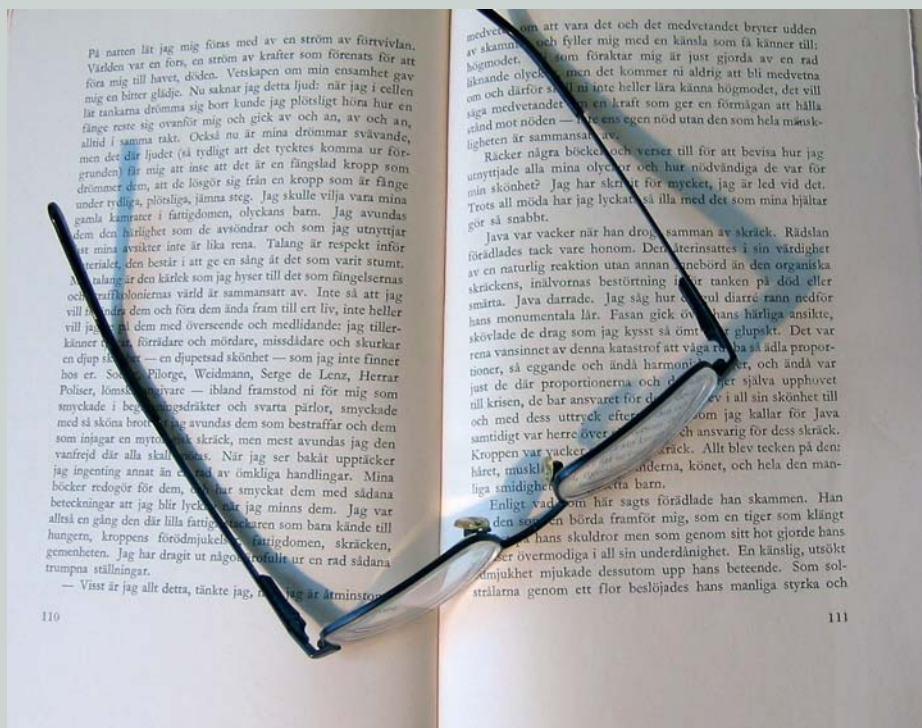

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

EN AV DE ledamöter av Svenska Akademien, som kanske gjort mest för att vidga intresset för den internationella samtida litteraturen, Artur Lundkvist, säger i broschyren *Kan Du läsa en bok?* att det råder en utbredd misstro mot de skönlitterära böckerna bland det svenska folket.

”En misstro som icke sällan framträder som öppet förakt – Romaner! Dikter! Ska det vara något för en vuxen människa? Det är ju bara fantasier och påhittade historier. Om det ändå vore någon nytta med att läsa sådant, men det bara förvillar och tar upp tid!”

Den som arbetat som bibliotekarie inom äldreomsorgen har säkert stött på många låntagare som i sin ungdom möttes av denna inställning – läsning var något onyttigt. Vi är då tillbaka på 1920-talet. Sedan dess har det väl ändå hänt ett och annat? 1974 års kulturpolitik, Folkbiblioteksutredningen och Bokutredningen på 1980-talet m fl utredningar

har alla lyft fram läsningens betydelse. Och folkbiblioteken har tillhandahållit mycket av den litteratur som inte fanns i boklådorna. Att läsa är viktigt för alla, inte minst ur en demokratisk synpunkt för att man skall kunna ta del av det samhälle som blir alltmer komplicerat men också för att förstå andra och sig själv. Det verkar väl vara helt ok i ett sk informations- eller, som vi numera säger, kunskapsamhälle?

Men är själva läsningen något annat än informationsinhämtning? Ja, jag hävdar att läsningen av skönlitteratur kan vara en konst i betydelsen tillägnelse och bearbetning av ett material på samma sätt som tillägnelse och bearbetning av musik och konst kan vara det. Första gången jag kom att tänka på läsningen av skönlitteratur som en konst var nog när jag läste en intervju med Agneta Pleijel, som där tänkte sig läsningen/läsakten som en konst i sin egen rätt. När jag funderade litet vidare på hur läsning kunde vara en

konstnärlig verksamhet tänkte jag inte i första hand på att läsaren är en självständig konstnärlig utövare – som en romansångerska eller som en konsertpianist är en konstnärlig uttolkare av ett verk. Nej, snarare en förutsättning för det litterära verkets tillkomst, dvs först när en bok läses av någon annan än författaren är verket fullbordat. På det sättet uppfattar jag läsaren mer som en konsertbesökare som bland andra konsertbesökare söker en konstnärlig upplevelse. Det betyder att det konstnärliga kan variera i konstnärligt upplevd kvalitet, dels beroende på författarens konstnärlighet, dels beroende på läsarens kunskaper och erfarenheter – dvs mognad att ta emot verket.

Och det är här som jag vill komma in på några olika synsätt när det gäller den skönlitterära boken och läsningen via fyra ”förmedlare” – en litteraturvetare och tre författare: Anders Tyrbergs bok *Anrop och ansvar – berättarkonst och etik*, Joseph Brodskys öppningsanförande *Hur en bok bör läsas* vid den första bokmässan i Turin 1988, Artur Lundkvists lilla häfte som jag nämnde inledningsvis *Kan du läsa en bok*, utgivet av ”försvarsstabens personalavdelning – bildningsdetaljen” 1945, och slutligen Joyce Carol Oates *En författares övertygelse*.

Anrop och ansvar

Anders Tyrberg har utifrån fyra svenska författarskap/berättare försökt illustrera relationen mellan författaren och läsaren. Han säger där att författarens kommunikation med läsaren består i ett anrop och att läsaren har ett slags ansvar att ge svar på tilltalet och att inta en ansvarsfull hållning till författarens anrop. Han använder sig sedan av bl a Paul Ricoeurs tänkande när han säger att processen mellan författare och läsare äger rum i tre steg:

I. Författaren tar på sig att berätta den historia som ännu inte inordnats i en berättelse. En historia som finns för oss alla i den praktiska världen med förflutenhet, nutid och framtid som tidskomponenter.

II. Författaren återskapar det han minns, att minnas är att återskapa. I engelskans *remember* finns spår av en skapelsehandling. Ricoeur betonar i denna fas mer berättandets process än själva berättelsen.

III. Berättelsen kan avslutas först med läsarens läshandling. Genom läsarens ansvarsfulla nygestaltning kan läsaren binda samman olika händelser och livserfarenhet och därigenom skapa en ”narrativ identitet” och en förståelse för sig själv.

Tyrberg menar att ”den personliga identiteten, svaret på frågan ”Vem är du?” tar form i berättelser som vi berättar själva eller som andra berättar för oss” Tyrberg följer sedan Ricoeur när han menar att frågan om ”Vem?” egentligen är fyra frågor: ”Vem talar?”, ”Vem handlar?”, ”Vem berättar?” och ”Vem är den ansvarige?” ”Till självet språkliga, praktiska och narrativa dimensioner läggs således en etisk dimension. Det finns ett samband mellan språk och handling, mellan narrativitet och etik.”

Det intressanta för mig är den transaktionsmodell som Tyrberg presenterar där författare och läsare placerar sig i ett etiskt laddat kontakt- och ansvarsförhållande. En romanhjälte får ”fullständig form” endast genom mötet mellan författarens och läsarens ”medupplevande blickar och samförfattande verksamheter.”

Brodsky och poesin.

”Eftersom vi alla skall dö, och eftersom bokläsning är tidsödande”, säger Brodsky, ”måste vi utarbeta ett system som åtminstone ger sken av ekonomi.”

”Vi läser, när allt kommer omkring inte för läsandets egen skull, utan för att lära”. Av det följer behovet av koncentration, förtätning, sammandragning men också behovet av en genväg och behovet av en kompass.

Det är här litteraturkritiken kommer in, men ”recensenten kan a) vara lika okunnig som vi, b) hysa förkärlek för en viss sorts litteratur eller vara insyltad i förlagsbranschen eller c) vara en begåvad skribent som förvandlar recenserandet till en självständig konst”. Alternativet är då att utveckla en egen smak. Ett annat alternativ är att lita på vad andra säger – en väns råd eller hänvisning till en text. ”Men också detta visar sig vara en dålig återförsäkring, ty havet av tillgänglig litteratur sväller och vidgas ständigt”.

Brodsky passar också på att anföra en poetisk kanon där Gunnar Ekelöf, Harry Martinson och Tomas Tranströmer är exemplen om läsarens modersmål är svenska. Om det är portugisiska bör man läsa Fernando Pessoa och kanske Carlos Drummond de Andrade.

Efter en liten en liten ironisk rundtur slår Brodsky fast: ”sättet att utveckla god smak är att läsa poesi/.../Var snälla och missförstå mig inte: jag är inte ute efter att framställa prosan i negativ dager. Sanningen är helt enkelt att poesin råkar vara äldre än prosan och således har större sträcka bakom sig.”

Att anstränga sig att läsa

Om man så återvänder till Artur Lundkvist och *Kan du läsa en bok?* är han kanske inte lika kategorisk när det gäller vilken litteratur man bör välja utan avser med skönlitteratur romaner, berättelser, dikter och andra fabulerande framställningar och menar att den som kan läsa skönlitteratur har långt större möjligheter att tillgodogöra sig facklitteratur, sakliga redogörelser och läroböcker. I olika uppmuntrande avsnitt för han läsaren fram till skönlitteraturen och han avslutar det sista avsnittet ”Hur man bedömer en bok” med orden: ”Man talar om konsten att läsa en bok. Och liksom varje konst fordrar den dels en viss naturlig fallenhet, dels utveckling av denna fallenhet genom övning, träning. Det är ju inte fråga om några större

”Att samtala om skönlitteratur kan vara en skapande glädje som borde kunna ses som en av de mest kreativa och stimulerande uppgifter som en folkbibliotekarie kan utöva idag.”

”När stimulansen mer än väl uppväger ansträngningen, så att denna inte längre förnims som ansträngning, då läser man den rätta boken.”

svårigheter. Det kan gå omärkligt, som ett nöje och en förströelse. Det behövs bara att man mobiliserar en smula lust, litet god vilja.”

Givetvis är de verkligt värdefulla böckerna mer ansträngande att läsa. De kräver större anspänning och uppmärksamhet, medverkan från alla ens förmågheter, intellekt, fantasi och känsla. Men för den rätta läsaren upphävs ansträngningen av den ojämförligt mycket större stimulansen de ger. När stimulansen mer än väl uppväger ansträngningen, så att denna inte längre förnims som ansträngning, då läser man den rätta boken.

Läsande och skrivande

I Joyce Carol Oates bok *En författares övertygelse* finns ett avsnitt som heter ”Att läsa som författare – konstnären som hantverkare”. Där redogör författaren för sina egna läsningar och för en rad andra författares läsningar och hur hon tror att dessa har påverkat eller bidragit till deras skrivande. När jag läste det avsnittet kom jag att omforma min ursprungliga tanke att läsning av skönlitteratur kan vara en konst i sig, till att i fortsättningen bli en tanke om att läsningen är som ett hantverk och ett hantverk är ju en mycket praktisk del av ett konstverks tillblivelse.

Som en utveckling av dessa funderingar kring läsande och förmedlande av skönlitteratur tänker jag mig att bibliotekarier borde vara en skrivande läsare – d v s en person som för sig själv reflekterar över det lästa på ett medvetet och i vissa fall kanske t o m konstnärligt sätt, så att det kan vidareförmedlas till andra på ett intresseväckande sätt. Jag är

övertygad om att många bibliotekarier formulerar sig kring skönlitteratur och närmar sig därmed författarens sätt att tänka och uttrycka sig, och då uppstår en närhet till texten – en förtrolighet, som med all sannolikhet smittar av sig på andra läsare när man talar om sin läsning.

Att samtala om skönlitteratur kan vara en skapande glädje som borde kunna ses som en av de mest kreativa och stimulerande uppgifter som en folkbibliotekarie kan utöva idag.

Att förmedla en del av de avtryck som en skönlitterär läsning medfört till andra kan ibland kännas som en skapande handling. Att sätta någon annan (ofta okänd) i förbindelse med en text och en värld bortom den egna kan vara som att träda in i författarens position, göra författarens uttryck till sina egna och påbörja en dialog med en okänd tredje. När kontakten uppstår vet man att en process inletts där författaren/texten stämt möte med sin läsare/ansvarsfulla uttolkare.

Många bibliotekarier vid folkbiblioteken i landet har denna förmåga att förmedla och inspirera till fördjupad läsning av skönlitteratur, men alltför få makthavare (politiker eller bibliotekschefer) ser denna förmedlar-konst som en förutsättning för bibliotekets bildande och fortbildande uppgift. Man skulle gärna vilja sätta Artur Lundkvists lilla skrift *Kan du läsa en bok?* i deras händer och med Gunnar Ekelöf utbrista ”Tag och läs!” och i samma veva uppmana bibliotekarierna ”tag och skriv!”

LARS RYDQUIST

Svenska Akademiens Nobelbibliotek

Gun Qvarzell, 70 år

Ett liv i litteraturens tjänst

FOTO: MARIA QVARELL

Gun Qvarzell tillsammans med hunden Maggie.

När Gun Qvarzell gick i pension för sex år sedan summerade hon i en intervju i BBL sina år på Författarcentrum. Över 30 år hann det bli. I sommar fyller hon 70 år och hon är alltjämt aktiv i litteraturens tjänst, inte minst i Författarförbundets Biblioteksråd.

DEN SOM VILL veta hur man bildar hållbara nätverk och når ut till sina målgrupper ska prata med Gun Qvarzell. Som Författarcentrums sammanhållande länk mellan 1967 och 2000 bidrog hon med sällsynt envishet och stor värme till att skapa ett levande, högljutt flöde mellan författare, bibliotek och skolor i Sverige.

Det måste ha börjat någonstans i Bromsten norr om Stockholm där en egensinnig tjej föddes 1936 och växte upp tillsammans med syskonen Jan och Inger. Pappa Sven var skraddarmästare och mamma Sigrid städade på SJ.

– Solvalla låg granngårds och runt omkring oss var det bara hästfolk, berättar Gun Qvarzell.

– Jag var tidigt på Solvalla. Sigge Stark bodde i närheten och hon hade tre stora stallar själv. Jag var mycket hos henne när jag var liten, sägs det, och hon gav mig mackor. Efteråt fick jag veta att hon var författare och att Bonniers höll henne med slavkontrakt, hon skrev oerhört många böcker och fick knappt någonting betalt. Det fanns ju ingen facklig omsorg kring författarna då som nu.

På något underligt sätt var det ofta Gun som lärarna spände ögonen i om något gått snett i skolan. Hon fick kamraterna att göra annorlunda saker och det passade sig inte. Tre år i rad fick hon C i ordning och uppförande.

– En dag föreslog jag min klass att vi skulle låna hästar och rida till Spånga istället för att gå till skolan. Alla ungarna ställde upp, det

var aldrig nåt snack, men visst åkte man på ett och annat mentalt stryk.

Andra minnen dyker upp ur pappkartongerna på vindskontoret.

– Under kriget hade vi en vedaffär i Bromsten som körde ut ved, kol och koks. Gamle kungens paradhäst Prinsen användes vid körningarna, och gubbarna såg ju att jag kunde hugga i. En dag körde jag genom samhället så att vedpinnarna for och släden slängde. Överläraren bodde mittöver Konsum och han fick syn på mig där jag kom galopperande, så det blev ju en prick direkt. Jag utformade nog min livsstil tidigt, skötte mig själv och gjorde vad som föll mig in.

Gun Qvarzell var en av de första som fick en riktig anställning på Solvalla i början av femtiotalet. För 75 kronor i veckan fick hon sköta det mesta i och kring stallarna. På Solvalla började hon skriva referat av travloppen som hon skickade till tidningar ute i landet och under den här perioden lärde hon känna journalisterna på StockholmsTidningen.

– Där fanns en legendarisk journalist som hette Glokar Well. Han lärde mig göra rubriker och ingresser. ”Kom här Qvarzan så ska du få lära dig nåt”, sa han. Man fick lära sig allt.

Efter några längre utlandsvistelser och studier på Sigtuna folkhögskola började hon arbeta som frilansjournalist.

– Jag skrev snuttar i Aftonbladet och lärde känna Karl Vennberg. Sedan fick jag fast anställning på dåtidens A-press, den Socialdemokratiska pressens Stockholmsredaktion. Det var ju inget medvetet val, det där att man kom in i pressvärlden och började skriva.

På A-pressen fick Gun Qvarzell lägga fram artikelförslag och en av de första som hon intervjuade var Åke Wassing, författaren till *Dödgrävarens pojke*. Han fick vackert sätta sig på bönpallen på hennes vespa och låta sig köras runt i litterära miljöer. Hon skrev om allt från Tage Erlanders presskonferenser till Gustavsbergs tystgående toaletter, det ena gav det andra och ”Qvarzan” hängde på. Hon tog de chanser hon fick och skapade egna möjligheter. Efter ett tag kläcktes en idé som blev hennes arbete under 33 år:

– Jag var ju redan inne i pressvängen och där fanns naturliga mötesplatser för författa-

re och andra kulturarbetare. En mötesplats var gamla *Tennstopet* på Vattugatan 8, efter jobben gick man dit och där satt alla, det var bara att ta en bärs och slå sig ner. Man började diskutera behovet av en ideell kontaktorganisation mellan författarna och samhället.

Gun Qvarzell befann sig i kretsen av initiativtagarna till det som kom att bli Författarcentrum: Siv Arb, Gösta Friberg och Peter Curman. När hon blev tillfrågad om hon ville vara den som svarade i telefonen och som höll i trådarna, sade hon ja direkt och hoppade av alla andra uppdrag. Verksamheten startade 1967 i ett kyffe på Västerlånggatan i Stockholm. Uppropet från Författarcentrum innebar att författarna skulle kliva ner från piedestalerna och komma ut i verkligheten för att kommunicera med sina läsare. Det var litteraturen som skulle spela roll, inte personen. Det rädde allmän oro inom kulturområdet under den här perioden. De yngre författarna revolterade mot de etablerade författarna som höll sig lite avvaktande i början.

– Alla ställde upp helt ideellt. Det var att betrakta som en slags kulturrevolution i Sverige, det här att författarna började organisera sig. Här kom författarna på bred front vid sidan av Sveriges Författarförening (storförbundet skapades först senare). Barnboksförfattare, översättare, fackboksförfattare och skönlitterära författare gick efterhand samman. Författarcentrum inledde även ett samarbete med tecknare och illustratörer. Vi var *konkreta* från början med vad vi ville och vad vi skulle göra och hade alltid författarna i ryggen, säger Gun Qvarzell.

Biblioteken var en självklar bas för verksamheten. Redan från början samarbetade Författarcentrum med biblioteken. I september 1967 drog det hela igång med en kulturvecka på Gävle stadsbibliotek. Där fanns en radikal bibliotekarie, Plenge Jacobsson som bjöd in det nybildade Författarcentrum. Katarina Taikon, Per Anders Fogelström, Peter Curman, Sonja Åkesson och Ann Smith deltog bland annat.

– Vi ringde upp och frågade bibliotekarier om vi kunde få arrangera några kulturda-
gar eller så, bibliotekarierna sa ja, ja och åter ja. De samarbetade alltid. Det fanns ju undantag förstås, sådana som ville ha ordning

Röster om Gun Qvarsell

SISTA FREDAGEN i januari varje år anordnade Gun författardagar på Författarcentrum där hon valde ut författare som kom och berättade för bland annat bibliotekarier och lärare vad de kunde göra på biblioteken. De här evenemangen besökte jag alltid. Gun är drastisk, rolig och avväpnande. Mig inspirerade hon till att börja arbeta med författarbesök, vilket lett till att jag varje år anordnar en barnboksvecka med ett trettiotal inbjudna författare. Författarbesöken inspirerar barnen till vidare läsning och barnen inspirerar i sin tur författarna att skriva

MARGARETA DAHLSTRÖM

Barnbibliotekskonsulent på
Göteborgs stadsbibliotek

GUN ÄR NOG egentligen en ganska blyg person som tycker att möten mellan människor är så viktiga att hon ständigt övervinner sig själv. Alla ska få tillgång till litteraturen! Gun var en fantastisk person att jobba med. På 80-talet samarbetade vi under en längre tid och efter en vecka med Gun hade jag fått nackspärr av att försöka hålla hennes höga tempo. Hon är en associativ, intellektuell och intuitiv människa som fick mig att se biblioteket i ett bredare perspektiv, pröva det okända och att inte alltid välja den lättaste vägen. Jag har faktiskt Gun att tacka för att jag sitter på den post jag gör idag.

LARRY LEMPERT

Chef för Internationella biblioteket i Stockholm

MED SITT LITE råa sätt kunde Gun nog både skrämra och förvirra somliga höjdare. De trodde väl att de skulle få träffa någon stel byråkrat men möttes istället av en mänsklig röst. Gun var en produkt av gatans parlament och jag kände mig alltid hemma tillsammans med henne. Hon såg potentialen hos författare som inte bara kunde skriva utan också möta sina läsare på biblioteken. Genom Författarcentrum fick Sveriges författare och poeter en scen och en arbetsförmedlare.

ERNST BRUNNER

Gun Qvarzell, 70 år

När det begav sig...Rolf Knutsson, Gun Qvarzell och Sven Wernström framför konstnärshuset som donerats av Siri Derkert till invigningen av Författarcentrums nya lokaler på Drottninggatan 15. Bilden tagen kring 1970.

och reda som tyckte att vi störde. Det hade ju länge rått en litterär tystnad på biblioteken, och här kom plötsligt en pratande grupp med skratt och poesi!

En förutsättning var att Gun Qvarzell byggde upp ett förtroendeingivande samarbete med bland annat Sveriges bibliotekarier. Biblioteken blev basen och arenan för Författarcentrums verksamhet och nya grupper sökte sig till biblioteken. Författarcentrum genomförde även uppsökande verksamhet på landets fängelser, ålderdomshem, fackföreningar, arbetsplatser, skolor och sjukhus. Man arbetade hela tiden samhällsanknutet, hela tiden kommunikativt och fick

många arbetsgivare att bjuda på en kvarts längre kafferast för att kunna presentera sitt budskap.

-Det här blev ett sätt att tjäna en skällig slant på författarskapet i andra former än rent skrivande men det var också ett sätt att föra ut litteraturen till alla. Vi kunde konkretisera hur man kan få människor på bibblan att låna det som inte ligger alldeles i huvudfåran.

En av Gun Qvarzells styrkor har varit att hon hela tiden haft en personlig kontakt med författarna. Hon släppte inte taget om någon författare utan kontaktade dem om och om igen.

-Inom kulturvärlden måste man ha en

personlig relation, och på något sätt lyckades jag etablera kontakten med både udda författare och mer publika. Jag tror att de litade på mig. Det var inget skitsnack, det vi satte igång ledde till ett resultat. Jag fick pröva och känna mig fram. Jag störde dem och drog mig inte för att tjata, höll på som en gnätting! Alla ställde upp. De tänkte nog "fan hon ger sig ju inte...", men jag återkom till författarna med fräscha idéer om hur de kunde bruka sig själva och sitt författarskap.

Hon berättar att det fanns och finns en solidaritet bland författarna - den som kommer på en idé ringer till Författarcentrum och meddelar det. Bibliotekarierna i sin tur

”När jag slutade på Författarcentrum 2000 sov jag i ett och ett halvt år, det surrade så högt i huvudet.”

ringer Författarcentrum. Idag har författarna presentationer på webbsidan och det finns en slags levande litteraturhistoria på Författarcentrum, då som nu.

– Författarna laddade mig och i 33 år befann jag mig i ett kreativt centrum där orden forsade genom mig. God sömn gav mig kraft, liksom naturen och kroppsarbetet. Jag saknar ju närkontakten med författarna och bibliotekarierna, men allt har sin tid – det har ju varit slitsamt också.

När jag slutade på Författarcentrum 2000 sov jag i ett och ett halvt år, det surrade så högt i huvudet.

Idag är Gun aktiv i Sveriges Författarförbunds Biblioteksråd, ordförande i Sonja Åkessonsällskapet och kalendarieredaktör för den litterära tidskriften Parnass. Drivkraften är densamma – litteratur från alla, till alla, överallt – och arbetsredskapet är intuition.

– Det är nästan ofattbart att min intuition lett mig så rätt. Även om ingen sagt ”det här har du gjort bra Qvarzan”, så har jag vetat när jag varit rätt ute med både enskilda kontakter och projekt. Att vara författare är ett ensamarbete, det skapar lätt distans och visst undrade jag om jag störde i början. Men såna låter kan man inte hålla sig med!

ANNA SJÖSTRAND
frilansjournalist

Röster om Gun Qvarsell

I KLANGBOTTEN AV Guns arbete finns en politisk drivkraft och hon sprider en humanism som botten i en radikalism på vänsterkanten. Hon har ett offensivt och kryddat språk, är energisk i sitt tänkande och talar ofta i termer av polaritet. Hon är en härold och apostel för litteraturen! Gun har varit en trygghet för mig som författare och hon har påverkat mig att rikta mig till alla människor vid mina föredrag och uppläsningar.

BJÖRN RANELID

GENOM FÖRFATTARCENTRUM sammanfördes skilda författargrupper – skönlitterära författare, barnboksförfattare, fackförfattare, översättare och tecknare – och blev en kraft som grupp. Gun var en liten tuffing som saknade respekt för myndigheter och till skillnad från många andra var hon övertygad om att det går att påverka dem. Utan henne hade det hela sett annorlunda ut. Inte något vidare alls, faktiskt.

BIRGITTA STENBERG

MED SIN UPPSÖKANDE litterära verksamhet gick Gun ut i Sverige som en översvämmning! Hon ville få allmänheten att upptäcka okända författare och arbetade konkret för att föra ut litteraturen i samhället. Hon kunde skapa mötesplatser för litteraturen dit den sällan kom – unkarshotell, fängelser och psykiatriska kliniker. Hon ville få bibliotekarierna att förstå hur viktigt det var att via barndomens läsminnen, kanske genom texter som uppfattades som banala, låta läsandet växa och vidgas.

HEIDI VON BORN

Antisemitisk nättidning plockas bort

Kulturhusets Läsesalong har efter kritik från Näringslivets Medieinstitut (NMI) plockat bort en webbtidning från sin Internetsatsning – World New Café. Näringslivets Medieinstitut har bildats för att granska medierna och ge kritik från högerhåll.

Läsesalongens ettåriga satsning på webbtidningar handlar om fyra datorer som är låsta för respektive nyhetsplats – www.allafrica.com, www.worldpress.org, www.nytimes.com och www.aljazeera.com. Det rör sig om afrikanska nyheter, internationella nyheter, USA:s största nyhetstidning och så ett arabiskt alternativ. Bakom webbplatsen står Aljazeera Publishing med bas i Förenade Arabemiraten och icke att förväxlas med tv-kanalen Aljazeera i Qatar, som har webbadressen www.aljazeera.net.

Det är som upplagt för en förväxling även om Aljazeera Publishing på hemsidan tydligt tar avstånd från satellitkanalens innehåll. Det välkända tv-bolaget stämde för övrigt Aljazeera Publishing i en rättslig tvist om domännamnet som tv-bolaget förlorade. Nättidningen Aljazeera.com verkar trovärdig vid en snabb genomläsning och är en välskriven tidning på engelska. Men kikar man närmare under fliken Conspiracy Theories så upptäcker man teorier om att Israel legat bakom flygplansattackerna i New York 11 september 2001, att landet även spionerar på Iran och konspirationsteorier om judiskt världsherravälde.

Nättidningen aljazeera.com har kritiserats av (NMI) för att vara antisemitisk och konspiratorisk. Verksamhetsansvarig Madelin Ahnlund Downey säger att det hela är ett beklagligt misstag byggt på en förväxling av webbadresser.

– Dessutom har det inte funnits några klagomål på nättidningarna. Vi strävar annars efter att ha så objektiva tidningar som möjligt och vill inte ha några extremisttidningar.

Läser du och dina medarbetare inte tidningarna eftersom materialet inte kvalitetssäkrats eller är det läsarna som läser dom dåligt?

– Vi får ta lärdom av det här och se över rutinerna. Numera är det tv-bolaget Aljazeeras nättidning som vi har på vårt World News Café.

ÅE

av Tottie Lönn

CANADA

BRA SKOLBIBLIOTEK GER KUNNIGARE ELEVER

Provinsen Ontario håller på att utarbeta en ny policy för att förbättra elevernas studieresultat, deras läs- och skrivkunskaper och deras matematikkunskaper. Att det finns ett samband mellan god biblioteksservice och elevernas studieresultat är något som åtminstone bibliotekarier vet intuitivt, men det måste tydligen bevisas. Endast 54 % av Ontarios grundskolor hade en bibliotekarie under år 2005, jämfört med 80 % åren 1997/98.

Ontario Library Association har därför bekräftat en undersökning "School Libraries and Student Achievement in Ontario". Den har gjorts av en grupp ledd av professor Don Klinger vid Queen's University och omfattar en utvärdering av data från över 50 000 elever och fler än 800 av Ontarios allmänna grundskolor.

Studien bekräftar att det finns ett positivt samband mellan elevernas framsteg och ett välutrustat bibliotek med välutbildade bibliotekarier. Det framgick bl a av lästester som man gjorde. I dem, visade det sig, hade skolor som saknade bibliotekarier sämre resultat än skolor med professionella bibliotekarier.

Enligt American Library Association överensstämmer resultatet med andra liknande studier gjorda i USA.

(www.ala.org)

DANMARK

EFTER MUHAMMEDKARIKATYRERNA

De värsta kriserna kring Jyllandspostens Muhammedteckningar är förhoppningsvis över. Det danska samhället står fast vid de demokratiska principerna samtidigt som man känner ett behov av en ökad dialog mellan olika befolkningsgrupper, med förståelse och respekt för varandras religioner och principer.

Biblioteken har här en viktig roll att spela.

Enligt Danmarks Biblioteksforenings tidskrift, Danmarks Biblioteker, används biblioteken relativt sett av fler invandrare och flyktingar än av etniska danskar. Det är alltså inget problem att få invandrare att komma till biblioteket. Däremot finns det få bibliotekarier med annan etnisk bakgrund och kulturell kompetens i förhållande till andelen invandrare. Därför har Danmarks Biblioteksskole, Integrationsministeriet och bibliotekarier i Tværkulturelt Arbejde startat en kampanj för att förmå unga med annan etnisk bakgrund att utbilda sig till bibliotekarier. Många invandrare har akademiska meriter och är en resurs att räkna med. De kan förvänta sig att få jobb efter utbildningen, försäkrar Danmarks Biblioteksskoles rektor Leif Lørring. Han kan tänka sig en speciell masterutbildning för de invandrare som är akademiker.

I boken *Koranen og profeten Muhammeds liv* av Kåre Bluitgen, finns teckningar som utan den minsta antydning till karikatyr föreställer Muhammed. Det var en ren tillfällighet att Jyllandspostens kulturredaktör fick nys om att det var besvärligt att hitta en ickeanonym illustratör som var villig att teckna Muhammed. Det ansåg han vara en god historia och publicerade de famösa karikatyrerna av tolv namngivna tecknare. Vad som sedan hände, vet vi.

Författaren Kåre Bluitgen har beskrivit profeten Muhammeds liv och har utgått från de äldsta kända källorna, den arabiska historikern Ibs Ishags skrifter och Koranen. Enligt anmälan i Kommunernes Skolebiblioteksforenings tidskrift *Børn og Bøger* är boken avsedd för hela familjen och mycket läsvärd. Den kan också användas i religionsundervisningen och i undervisningen av samhällskunskap. Kåre Bluitgen skriver för övrigt nu på en bok som återberättar Koranen för barn.

(Bibliotekspressen 2006:8, Danmarks Biblioteker 2006:2, *Børn og Bøger* 2006:2)

STORT OM SMÅTT

Att några politiker i Köpenhamn har framfört önskemålet att personalen vid huvudbiblioteket ska klippa bort alla osedliga annonser i pressen innan tidningarna läggs ut i läsesalen, blev en godbit för danska medier. Att Köpenhamns kommun har förklarat krig mot prostitutionen är hedervärt men att klippa bort porrannonser ur tidningar kan knappast tillhöra en bibliotekaries kärnkompetens, skriver Henrik Hermann i *Bibliotekspressen*. Det vore bättre om opposition och media intresserade sig för det faktum att det skall sparas 45 miljoner danska kronor på det kulturella området. Det Kongelige Bibliotek får 11,4 miljoner av sina sparade medel konfiskerade. Detta för att klara den underfinansierade uppgörelsen mellan regeringen och Dansk Folkeparti.

(Bibliotekspressen 2006:8)

FINLAND

STÖRRE OCH/ELLER STARKARE?

Hur ser framtiden ut för Finlands svenska biblioteksforening? Kommer de finska biblioteksforeningarna att slås samman? Redan 2004 grundades biblioteksforeningarnas samarbetsorgan och en fastare organisation kan behövas, skriver foreningens ordförande Ringa Sandelin i medlemstidskriften *Bibban*. En stor forening har bättre möjligheter att göra sin röst hörd hos myndigheter och i andra övergripande sammanhang. Men det finns farhågor. Det gäller att även i fortsättningen hävda att den svenska biblioteksservicen skall ske på samma villkor som den finska, och den tvåspråkiga inriktningen måste klart formuleras, skriver Ringa Sandelin. "Svenska sammandrag och svenska bidrag brukar ha en tendens att försvinna", menar hon. Det är inte heller självklart lämpligt att dela personal och utrymmen, och medlemstidskriften *Bibban* vill hon behålla.

(*Bibban* 2006:1)

SYDKOREA

1 200 NYA BIBLIOTEK

Världen över uppmärksammas värdet av en välutbildad befolkning, och så också i Sydkorea. Som ett led i utbildningsdepartementets satsningar på utbildning kommer skolbiblioteken att rustas upp under 2006. Cirka 1 200 nya bibliotek skapas, inklusive 252 på landsbygden.

(Korea Herald via American Libraries 2006:4)

TYSKLAND

TYSK BIBLIOTEKSLAG?

Tyskland har ingen bibliotekslag. Ett skäl är att biblioteken inte är en federal angelägenhet. De sexton delstaterna i Tyskland ansvarar för kulturen i sina stater och i varje stad beslutar stadens myndigheter. Bibliotek hör dessutom till de frivilliga åtagandena.

I delstaten Thüringen har nu bibliotekarierna från Landesverband Thüringen i Deutsche Bibliotheksverband utarbetat ett förslag till bibliotekslag för delstaten som man redovisar i den tyska bibliotekstidskriften BuB Forum Bibliothek und Information. Det är ett steg på vägen, men det gäller att få politiskt stöd.

(BuB Forum Bibliothek und Information 2006:05)

USA

FRAMGÅNGSRIKA PROJEKT

Läsbefrämjande åtgärder prövas ständigt i olika projekt. Vissa har också en social funktion. One Book One Community och Great Stories CLUB (Connecting Libraries, Underserved teens and Books) hör dit.

One Book-rörelsen har varit framgångsrik i USA. Den började 1998 och växer från år till år.

I juni 2002 var antalet projekt 63 stycken i trettio stater. I december 2005 hade antalet

vuxit till 350 projekt som pågick i alla femtio delstater.

Grundidén är att få människor i en stad, stat, kommun eller region att läsa och diskutera samma litterära arbeten. Diskussionerna sker i små grupper och ibland med författare som deltagare. Flera organisationer sponsrar och American Library Association ger råd och information samt ordnar workshop och konferenser om hur bibliotekarierna, bibliotekschefer och deras samarbetspartner lämpligen planerar ett framgångsrikt One Book-projekt.

Projektet är listade på Library of Congress Center for the Book's webbplats som visar ett mångsidigt urval av böcker. Idén har även spritt sig till Canada, Australien och Storbritannien.

Projektet Great Stories CLUB rymmer diskussionsklubbar för tonåringar med problem. Tanken är att skapa möjlighet att diskutera böcker som är relevanta för unga vuxna med problem. Bokurval, tema och material står YALSA (Young Adult Library Services Association) för tillsammans med American Library Associations Public Programs Office. Nyligen fick 181 utvalda bibliotek uppdraget att arrangera sådana Great Stories CLUB. De får elva uppsättningar av tre valda temaböcker, online-resurser och andra hjälpmedel.

(Library of Congress Information Bulletin 2006:1, www.loc.gov/cfbook, www.ala.org/greatstories, www.ala.org/yalsa)

**Biblioteksvärldens svar på
Se & Hör eller den som
speglar hela biblioteksområdet?
Välj själv. Prenumerera på BBL!**

Tips om ämnesbibliografier

DE TRYCKTA bibliografiernas tid tycks inte vara förbi, i alla fall inte vad gäller ämnesbibliografier. De har fortfarande sin funktion när det gäller överblick och användarvänlighet, och flera av de större biblioteken fortsätter också utgivningen av sina skriftserier där olika ämnesbibliografier av tradition utgör viktiga inslag.

Under senare tid har bl a följande välmåttade och värdefulla bibliografier utkommit:

Uppsala universitetsbibliotek har publicerat Carl-Otto von Sydows *Harry Martinsons bibliografi. Del 1, På svenska tryckta texter* (2005, 292 sidor).

Kungl. biblioteket har publicerat Gunnel Furulands *Bibliografi över svenska skönlitterära häfteserier 1833–1851: L.J. Hiertas läsebibliothek, N.H. Thomsons kabinetsbibliothek och Nya svenska parnassen, Östlund & Berglings originalbibliothek, Albert Bonniers Europeiska följertongen* (2006, 207 sidor).

Göteborgs universitetsbibliotek har publicerat andra omarbetade och utökade upplagan av Hans Åkerströms *Bibliografi över rysk skönlitteratur översatt till svenska* (2005, 685 sidor) samt tredje omarbetade och utökade upplagan av samme bibliografis *Bibliografi över polsk skönlitteratur översatt till svenska* (2006, 344 sidor). Om Hans Åkerströms olika bibliografier över slavisk skönlitteratur i svensk översättning ska sägas att de – sammanlagt elva till antalet – också är tillgängliga via Slaviska institutionens webbplats på adress <http://hum.gu.se/institutioner/slaviska-sprak/lankar/bibliografi>

JOHANNES RUDBERG

P.V. SUPA, känd leverantör till bibliotek i 14 länder, finns nu också i Sverige.

Vi erbjuder ett brett utbud av kvalitetsprodukter till det "självbetjänande biblioteket".

- RFID-lösningar
- Självbetjäningautomater för utlåning – och återlämning/ sortering
- Larmbågar
- Larmetiketter med eller utan streckkod mm

Vill du veta mer?

Vi kommer gärna på ett besök.
Kontakta oss på tel. 070-592 11 52.
E-mail rut.bjork@pv-sup.se

P.V. SUPA

P.V. Supa Sweden AB

www.pv-sup.se

Det stærke folkebibliotek: 100 år med Danmarks Biblioteksforening

Utg. av Danmarks Biblioteksforening og Danmarks
Biblioteksskole, 2005

Detta är ett mycket flott samlat verk om den danska biblioteksforeningens och de danska folkbibliotekens historia mellan åren 1905 och 2005. Boken speglar 100 års folkbiblioteksarbete

och berättar historien om ett särdeles livskraftigt biblioteksväsende – en succé som med rötterna i 1800-talets folkbildnings- och föreningsbibliotek utvecklats från en rätt beskedlig kopia av angloamerikanska Public Libraries, till att bli ett av världens bästa bibliotekssystem. Även här möter man bilden av bibliotekspionjären Valfrid Palmgren som spelade en roll i framväxten av folk- och barnbibliotek såväl i Danmark som i Sverige.

Och visst är det en historia som är så lik och ändå så annorlunda än vår svenska bibliotekshistoria. Text fick Danmark en bibliotekslag redan 1920 – ändrad, förbättrad och i vissa fall försämrad några gånger under 1900-talet, men likväl en stadig garant för de danska folkbiblioteken och allmänhetens fria tillgång till medier och information. Och 2000 års bibliotekslag säkerställer genom normen ”Det hybride bibliotek” allmänhetens tillgång till litteratur, musik, multimedier och elektroniska informationsresurser.

Ur texten tonar bilden av en stark symbios mellan de danska folkbiblioteken och Danmarks Biblioteksforening fram. Åtskilliga är de framträdande biblioteksfolk som genom tiderna varit engagerade i biblioteksforeningens verksamhet och biblioteksforeningen har å sin sida varit en drivande kraft bakom många av 1900-talets utvecklingssteg på folkbiblioteksområdet.

Visst har Danmarks Biblioteksforening haft sina ups and downs med bl a interna stridigheter och uppsplittring av föreningen på 1970-talet då Bibliotekarforbundet och forsk-

ningsbiblioteken gick ur. Men faktum är att föreningen fortsatt står stark – beroende på det för danskarna så självklara att kommunerna är föreningens tyngsta medlemsgrupp, att formanden (ordförande) är vald kommunpolitiker och att föreningen har en ovanlig god förmåga att samtala med såväl KL (Kommunernes Landsorganisation) som den statliga Biblioteksstyrelsen. Samförstånd mellan starka parter ger som bekant resultat!

Bildmaterialet i *Det stærke folkebibliotek* är samlat och utvalt av Per Nyeng, tidigare redaktör för Bibliotek 70 och Bibliotekspressen.

BENTE KNUDSEN

länsbibliotekarie i Skåne

Lars Ilshammar, Ola Larsson 404: utflykter i glömskans landskap

Atlas, 2005

För sju år sedan gav IT-debattörerna Lars Ilshammar och Ola Larsson ut debattboken *net.wars*. Ett av huvudspåren i boken var den starka kritiken av svensk IT-politik, eller snarare bristen på svensk IT-politik. Ilshammars

och Larssons nya bok, *404: utflykter i glömskans landskap*, är en fortsättning på och vidareutveckling av *net.wars*. Men diskussionen är ivrigare denna gång och kritiken mot staten hårdare.

Enligt författarna är det inte mycket som hänt med svensk IT-politik under sju år. Redan i bokens inledning karakteriseras (med stöd av citat ur en rapport från Institutet för tillväxtpolitiska studier) svensk IT-politik som en politik med låg grad av styrning, låg beredskap, utan uppföljningsbara mål, utan strategi och med bristande kunskapsbildning. Boktitelns sifferkombination ”404” syftar på det felmeddelande som visas på da-

torskärmen när en webbsida inte kan hittas. ”404 – page not found” blir alltså jämförbart med: ”Svensk IT-politik – not found”! I regeringens proposition ”Ett informationssamhälle för alla” (1999/2000:86) fastslogs att alla i hela Sverige ska få ”tillgång till IT-infrastruktur med hög överföringskapacitet. Detta skall i första hand ske i marknadens regi”. Ilshammar och Larsson menar tvärtom att det är staten och inte de ”informationsprotektionistiska” marknadskrafterna som ska ansvara för den digitala infrastrukturen i Sverige och bekosta utbyggnaden av ett ”riktigt” fiberburet bredbandsnät i Sverige.

Många av texterna i *404: utflykter i glömskans landskap* kretsar kring temat ”minnet, tekniken och glömskan, och sambandet dem mellan”. Författarna menar att kultur, demokrati och stabil välfärd i ett samhälle kräver ett långt perspektiv bakåt (”ett fungerande minne”) för att kunna utvecklas. Och då är statliga satsningar på såväl institutioner som sociala nätverk och gemensamma infrastrukturer nödvändiga. Med en tillspetsad formulering menar författarna att vi riskerar att hamna i ett ”alzheimersamhälle”, som orsakats av att staten abdikerat från kärnuppgiften att vårda gemensamma minnesinstitutioner och infrastrukturer som bibliotek, arkiv och digitala nätverk.

Detta är i första hand en debattbok där författarna outtröttligt argumenterar för att staten ska vara en drivande kraft i den svenska IT-politiken. Men den har också drag av reportagebok och essäsamling. Här samsas text intervjuer med IT-företrädare på olika nivåer med besök på ett ryskt rymdföretag och diskussioner om upphovsrätt och fildelning. Trots det ganska spretiga intryck boken ger, och oavsett om man delar författarnas synpunkter eller inte, fungerar denna bok utmärkt som underlag för en debatt om svensk IT-politik.

Boken ger också många tillfällen för läsaren att fundera över de inte alltid så tydliga sambanden mellan minne, teknik, demokrati och infrastruktur.

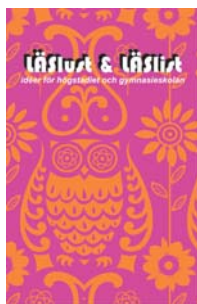
MIKAEL JOHANSSON

frilansskribent, Arvika

Inger Norberg (red.)

Läslust & läslist: idéer för
högstadiet och gymnasiet

Bibliotekstjänst, 2005

Hur gillar man en läs-
arfälla? Vilka böcker
lockar ovana läsare?
Hur arrangerar man
ett poetry slam? Det,
och mycket annat, kan
man få svar på i *Läslust
& läslist*. Skriften rik-
tar sig till pedagoger i
skolor 7-9 och i gym-
nasieskolan och syftar
till att lyfta fram arbetsformer som kan ver-
ka språkutvecklande och läsfrämjande.

De sju skribenter som delar med sig av sina
erfarenheter är alla lärare eller bibliotekarier.

Boken är indelad i fyra teman. Inom det för-
sta temat, "Kulturarv och nytänkande", pre-
senteras konkreta metoder för att öka elever-
nas motivation att läsa. Det kan handla om
att organisera skolbiblioteket så att eleverna
spontant väljer att låna. Eller att använda me-
toder som får eleverna att läsa av pur nyfiken-
het. I ett exempel används gruppen som bas
för lyrikskrivande.

Det andra temat, "När läsningen är job-
big", tar upp genrer, medier och titlar som
kan hjälpa den som har hinder på sin väg mot
läsande. "Fler sätt att öppna stängda dörrar"
är ett tema som presenterar det muntliga be-
rättandets möjligheter, rollspel och poetry
slam. Under temat "Ett fördjupat studium av
skönlitteratur" presenteras bokcirkelns ar-
betsformer och några idéer kring arbete med
bilderböcker tillsammans med ungdomar.

Något som slår mig är de rika listorna på
tips till vidare läsning i slutet av varje kapitel.
Här finns både forskningsrapporter, magis-
teruppsatser, andra tipsböcker och skönlitte-

ratur. Boken avslutas med en uppslagsdel
som innehåller nyckelord till olika läsutveck-
lingsmetoder, med vidare hänvisning in i bo-
ken.

Generös är ett ord som är lätt att använda
om *Läslust & läslist*. Det enda som ibland kan
saknas är en tydligare koppling mellan prak-
tik till teori. Målgruppen för skriften, d v s
pedagoger, omfattar både bibliotekarier och
lärare. Hur läsaren själv har profilerat sin yr-
kesroll påverkar givetvis hur denna bok kom-
mer till praktisk nytta efter läsningen. Men
där finns definitivt något för alla skolbiblio-
tekarier.

ANNA-STINA AXELSSON

gymnasiebibliotekarie Håbo bibliotek

CODECO

Självbetjäningsautomater & R F I D

Codeco erbjuder biblioteken självbetjäningsautomater och ett komplett koncept
av RFID utrustning inklusive RFID etiketter (chips), larmbågar, konverterings-
stationer, inventarieläsare, utrustning till personalarbetsplatser och självbetjänings-
automater

STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK

LUMA FILIALEN, HAMMARBY SJÖSTAD

Ett 100% RFID bibliotek med utrustning från Codeco

CODECO SVERIGE AB
TEKNIKRINGEN 8
583 30 LINKÖPING

www.codeco.se

Tel : 013 23 99 50
Fax: 013 23 99 55
E-mail: sales@codeco.se

Utvecklingsstöd till bibliotek

MUSA, metodutveckling för bibliotekarer, får 100 000 kronor för att genomföra en tredje omgång av en kurs som handlar om bland annat förmedling av skönlitteratur. Regionbibliotek Västra Götaland får 300 000 kronor för att utveckla projektet Boktipsdatabas för folkbibliotek och Länsbiblioteken i det mellansvenska länecentralområdet (LIM) får 650 000 kronor för år 3 i projektet LIM-IT, Utveckla lokalt anpassade hybridbibliotek för folkbibliotek. Det handlar förstås om utvecklingsstöd för regional biblioteksverksamhet och vid den senaste tilldelningen före sommaren beviljade Kulturrådet närmare tre miljoner kronor i bidrag till 17 olika projekt runt om i landet, dock med en viss tyngdpunkt på landets södra delar.

De senaste åren har Kulturrådet i sin fördelning valt att stödja större länsövergripande projekt med ambitioner att utveckla tjänster som har betydelse på både regional och nationell nivå.

Ett exempel är just LIM-IT – ett samarbete mellan nio länsbibliotek. Ett annat är projektet ”V8-biblioteken i Västerbotten” (som får 100 000 kronor i stöd) där åtta kommuner samverkar för att öka kvaliteten i biblioteksservicen.

Projekt eller verksamhet som berör barn och ungdomar och som riktar sig till dem som inte har svenska som sitt första språk, har också prioriterats vid denna tilldelning.

HZ

Till skönlitteraturens försvar

EN ARBETSGRUPP HAR bildats med syfte att stärka skönlitteraturens ställning på folkbiblioteken. Arbetsgruppen består av Oline Stig och Maria Gustavsson, Sveriges Författarförbunds biblioteksråd, Lars Rydquist, Svenska Akademiens Nobelbibliotek, Gunnel Arvidson Nilsson, Svensk Biblioteksförnings specialgrupp för skönlitteratur, Lotta Alemann, Stockholms stadsbibliotek och medlem i MUSA-utbildningens styrgrupp samt Annina Rabe, litteraturkritiker och skribent i BBL.

I första hand vill gruppen driva tre frågor:
– att litteraturförmedling blir en del av grundutbildningen och ett fortbildningsmoment vid landets högskolor

– skapa större förståelse för och stödja arbetet med skönlitteratur på folkbiblioteken

– skapa breda diskussioner kring folkbibliotekens skönlitterära bestånd med utgångspunkt i första hand från samtal lokalt och regionalt mellan intresserade bibliotekarer, författare, kritiker och litteraturvetare.

I slutet av maj hade arbetsgruppen sitt första möte där man planerade hur arbetet ska organiseras och den upptakt som man tänker sig att ha i början av hösten. Den äger i första hand rum i Stockholm men med siktet ställt på täckning i flera regioner och så småningom hoppas man på genomslag i hela landet.

HZ

Nya i ALMA:s jury

DET BLIR FÖRFATTAREN Stefan Casta och illustratören Lennart Eng som tar plats som nya ledamöter i juryn för Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (Astrid Lindgren Memorial Award, ALMA). Stefan Castas förordnande löper fram till sommaren 2010 medan Lennart Eng löper fram till sommaren 2008.

Stefan Casta, född 1949, har skrivit närmare trettio böcker, framför allt barnböcker och ungdomslitteratur. Vid sidan av en rad priser och utmärkelser tilldelades han 1999 Augustipriset för ungdomsboken *Spelar död*. För samma bok belönades han av Svensk Biblioteksförning år 2000 med Nils Holgersson-plaketten.

Lennart Eng, född 1950, är tecknare, konstnär och grafisk formgivare. Han har dels skrivit och illustrerat flera egna böcker men framför allt illustrerat en lång rad kapitelböcker, läroböcker och faktaböcker. Han är även verksam som lärare i bild och konsthistoria. 1996 fick han Libers läromedelpris och 2003 var han nominerad till Augustipriset för bilderboken *Valdemar och världshaven*.

Det är Kulturrådets styrelse som förordnar ledamöter till juryn för ALMA. Stefan Casta och Lennart Eng ersätter Janne Lundström (författare) och Fibben Hald (illustratör) som suttit i juryn sedan starten 2002.

HZ

Södertörn gör ett nytt försök

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA lämnar in en ny uppdaterad ansökan till regeringen om att få kalla sig universitet.

– I realiteten är vi redan ett universitet, nu vill vi också kunna kalla oss det, säger rektor Ingela Josefson i ett pressmeddelande.

Högskolan, som i mitten av maj fyllde tio år, lämnade in en ansökan om universitetsstatus 2002. Den har ännu inte behandlats. Sedan 2002 har det hänt en del – förändringar som gjorde att man ville uppdatera ansökan för att regeringen ska ha ett mer adekvat underlag att ta ställning till.

Enligt Ingela Josefson har till exempel antalet professorer och magisterämnen ökat, man har en ny organisation och en ökad forskningsvolym som idag ligger på 250 miljoner kronor, hälften av högskolans omsättning.

En av rektor anlitad extern granskningsgrupp har gjort en oberoende lägesbedömning av om högskolan uppfyller universitetskrav.

Gruppen konstaterar att Södertörn väl uppfyller kraven för att få universitetsstatus. Högskolan har en utbildnings- och forskningsmiljö som väl kan mäta sig med jämförbara universitetsmiljöer.

HZ

Ny omgång för MUSA

I HÖST ÄR det dags för en ny omgång av MUSA – MetodUtveckling i Skönlitterärt Arbeta. Under hösten 2006 och våren 2007 har totalt 30 deltagare möjlighet att få fördjupning, inspiration och mer handfasta verktyg för att kunna utveckla arbetet med skönlitteratur på det egna biblioteket. Bakom kursen står läns- och regionbiblioteken i Skåne, Stockholm och Västra Götaland i samarbete med Svenska Akademiens Nobelbibliotek. Kursorter för MUSA 2 är Göteborg och Kungälv, kursledare är Stewe Claeson, författare och rektor vid Nordiska Folkhögskolan i Kungälv. För kursdatum och anmälningsformulär läs mera på www.musa.se

Vill man ha ännu mera information kan man läsa den dokumentation från MUSA 1 – som avslutades 2005 och som blev en omvittnad framgång – som nu föreligger i en liten skrift med den kanske något tråga men alldeles adekvata titeln: *MUSA: Dokumentation och fortbildningskurs I, arrangerad VT och HT 2005*.

Skriften är på drygt tjugo sidor och ger en bra bild av vad man har att vänta sig av kursen. Sist finns också den litteraturlista man använde under den första kursen.

HZ

HEM ÄR MARIA EHRENBORG?

Kultur- och fritidschef i Östra Göinge, doktor i litteraturvetenskap. Mottagare av Svenska Akademiens bibliotekariepris 2005 för värdefulla insatser för att "främja intresset för klassisk och samtida skönlitteratur"

Ålder?

– Född 1961.

Bakgrund?

– Jag är född i Motala, men uppväxt i Hästveda i Skåne, så jag anser mig vara skåning. Jag läste litteraturvetenskap, etnologi och idé- och lärdoms historia i Lund, och gick sedan Bibliotekshögskolan i Borås. Vi var en väldigt läsande familj – jag besökte Hästveda bibliotek varje vecka med olika familjemedlemmar.

Hur kom det sig att du kom in på böcker och bibliotek?

– Allt är Hässleholms biblioteks fel! Jag skulle bli socionom hade jag tänkt mig. Men jag pryade i 8:an på Hässleholms stadsbibliotek och sen var jag fast. Det jag framför allt föll för var själva informationssökningen – det här att ta reda på saker var oerhört fascinerande. Dessutom fick jag träffa folk som läste mycket och pratade om litteratur. Jag mötte många bra förmedlare där. Så snokandet och läsandet var nog huvudsakerna.

Du har också doktorerat med en avhandling om sagor och sagoberättande. Hur kom det sig att du valde det ämnet?

– Litteraturvetenskapen gav mig ett förhållningssätt till litteratur: att ingenting är enkelt och att litteraturen alltid förändras. Det finns så många nivåer, och allt vi bär med oss som människor influerar oss som läsare. En bok som man läser om efter tio år är alltid en annan bok än den man först läste. De mekanismerna tycker jag är så spännande. Jag är också intresserad av manligt och kvinnligt i litteraturen.

– Att det blev sagor beror på att jag alltid älskat sagor. De finns överallt men berättas alltid på olika sätt. Varje enskild berättare sätter sin prägel på sagan. Min pappa var den bästa introduktionen till det: han var en utomordentligt lögnaktig och god sagoberättare!

Du har hela tiden jobbat mycket med läsande och litteraturförmedling – varför är dessa frågor så viktiga för dig?

– Så vitt vi vet lever vi bara ett liv, men genom litteraturen kan vi få tillgång till många and-

ra liv. En bra bok gestaltar, den beskriver inte bara. Och vi kommunicerar till största delen genom språk, och personligen vet jag inget bättre sätt att utveckla sitt eget språk än genom att läsa.

Berätta lite om hur du jobbar med de här frågorna i Östra Göinge?

– Mycket bygger på allt det där vanliga som är så effektivt. Författarbesök, skyltningar... Jag vill gärna slå ett slag för det hederliga bokpratet, eller boksamtalet som jag hellre vill säga. Det finns inget bättre än när någon generöst bjuder på en läsoplevelse. Där har vi för övrigt mycket att lära av barnbibliotekarierna – de är fenomenala på det!

– Här i Östra Göinge arbetar vi mycket med sagner. Göinge är en sägenbygd, och vi har många bra lokala berättare. När man arbetar med litteratur på bibliotek är det alltid bra att utgå från det som finns naturligt i omgivningen, och sen börja skapa utifrån det.

Har du några tips när det gäller arbetet med skönlitteratur för den som befinner sig på ett bibliotek där skönlitteraturen nedprioriterats?

– Att personalen själv börjar hålla bokprat. Något vi ofta glömmer är att vi själva har en stor kompetens. Det är en av mina hörnstenar: inget skönlitterärt arbete på bibliotek utan personal. Det måste vi tänka på när vi rekryterar. Vad läser vi själva? Vilka filmer har vi sett? Jag frågar själv alltid vad sökanden läser och hur de håller sig à jour med litteraturen. Det är ju ingen idé att anställa någon med exakt samma referensramar som man själv har.

Du har också skrivit en debattbok vid namn "Romantik för vuxna flickor" – berätta om den.

– Vi satt på inköpsmöte efter inköpsmöte och suckade lite över Jan Guillou och de andra grabbarna i populärlitteraturgenren. Men det var aldrig något tal om att vi inte skulle ta hem dem. När det gällde underhållningslitteratur för kvinnor var vi däremot mycket mer restriktiva, och jag började undra varför. När jag sedan började läsa de där böckerna märkte jag att flera av dem är mycket väl-skrivna och står sig ganska väl i litterära sammanhang. Så när BTJ bad mig att skriva den här boken var det mig ett sant nöje.

Vad är det roligaste i ditt jobb?

– Utveckling inom alla områden. Just nu jobbar jag med att biblioteket skall flytta ihop med musikskolan och turistbyrån med mycket samarbete. Samtidigt jobbar jag med ett överviktsläger för barn. Båda sakerna lika roliga och utvecklande!

Det tråkigaste?

– Avveckling inom alla områden. Nedgångna anläggningar, vare sig det gäller bibliotek eller ishallar.

Vilken biblioteksfråga brinner du mest för?

– Egentligen två. Den första är fri tillgång till information. Vi lever i ett synnerligen demokratiskt samhälle där vilken databas vi har tillgång till bestäms av om vi bor nära Kungliga biblioteket eller i Västra Göinge. Det är en fråga som borde lyftas upp på nationell nivå.

– Den andra är allas tillgång till läsoplevelse, i vilken form den än kommer.

Vad läser du helst?

– Fem författare återkommer alltid: Jane Austen, min favorit. Selma Lagerlöf, Virginia Woolf, den kanadensiska författaren Aritha van Herk och en ungdoms- och vuxenförfattare som jobbat mycket med sagor, Robin McKinley. Någon av dem finns alltid på mitt nattduksbord.

Vad gör du om tio år?

– Utvecklar någonting någonstans, förhoppningsvis i kombination med forskning.

Beskriv dig själv med tre ord?

– Jag tänkte först säga energisk, kreativ och målmedveten. Men för säkerhets skull ringde jag upp en av mina värsta ovänner, som jag håller väldigt högt även om jag inte delar hans åsikter. Hans tolkning blev: "för intensiv, för snabb och alldeles för långt fram".

ANNINA RABE

Johann Wolfgang von Goethe.

Läs dig lycklig!

EN BRA BOK kan fungera som ren terapi. I USA och Tyskland kan man gå till en biblioterapeut när man har en livskris. I Sverige finns ännu inte den möjligheten men man kan alltid använda sig av nätet. Då är det en fördel om man behärskar det tyska språket.

Drewes Psychologie Online delar gärna med sig av argument för biblioterapi – istället för piller rekommenderas Schiller, Goethe eller bröderna Grimm... På Drewers nätmotagning finns mystikern och poeten William Blakes alster utlagda på originalspråket engelska. Annars är det tyska som gäller. Kraften i Blakes ord talar för sig själv och detsamma gäller hans målningar som finns att beskåda på Tate Gallery i London. Känner man sig nere i största allmänhet rekommenderas att man läser Alain de Bottons *Filosofins tröst* för att få perspektiv på sin olycka. Avslappningsövningar finns även att ladda ner i mp3-format.

Webbadress: www.beratung-therapie.de

ÅE

En glad och varm sommar
önskar
BBL:s redaktion

Årets bloggbook !

I USA HAR det första blookerpriset någonsin delats ut, ett litteraturpris tillägnat böcker baserade på bloggar. Vinnaren blev den 30-åriga sekreteraren Julie Powell som under ett års tid lagat sig igenom alla 524 recepten i boken *Mastering the Art of French Cooking* – och som dessutom bloggat om det. Hon lyckas hon fånga den mest matointresserade läsaren eftersom hon behärskar konsten att berätta en god historia. Julie Powell blev årets Overall Winner för boken *Julie & Julia*. Läs mer på hennes blogg <http://blogs.salon.com/0001399/>

Dessutom kan man läsa mer om priset, bloggaren och boken på <http://www.lulublookerprize.com/>.

ÅE

CITATET

”En gång i tiden var världens mest effektiva sökmotorer gjorda av kött och blod: de var bibliotekarier. Idag googlar vi.”

JKL BLOG, 2004

Digital BiblioteksPORTAL

WAGNER

www.wagnerform.se

Föreningsnytt

MATERIAL TILL FÖRENINGSNYTT MAILAS TILL:
pax@biblioteksforeningen.org

Vision & vilja!

VID ÅRSMÖTET i Malmö fastställdes föreningens verksamhetsplan för de kommande åren. Det var första gången som styrelsen presenterade en verksamhetsplan med konkreta aktiviteter och mål. Tidigare år har årsmötet endast behandlat ett förslag till verksamhetsinriktning.

Verksamhetsplanen "Vision & vilja" är ett resultat av det strategiska arbetet som styrelsen arbetat med under de senaste åren. Ett viktigt bakgrundsmaterial är naturligtvis också den medlemsundersökning som genomfördes våren 2004.

I och med årsmötesbeslutet finns nu ett offensivt dokument som slår fast vilka områden som är viktiga för föreningen som bibliotekspolitisk organisation att arbeta vidare med.

Verksamhetsplanen medföljer som bilaga till detta nummer av BBL och går även att hämta hem från föreningens hemsida.

Biblioteksforeningen i Almedalen

UNDER ALMEDALSVECKAN arrangerar Svensk Biblioteksforening på tisdagen den 4 juli ett seminarium om biblioteksservice till småföretag. Platsen är Almedalsbiblioteket kl 13.00. För mer information se föreningens hemsida www.biblioteksforeningen.org. Alla hälsas varmt välkomna!

Medlemserbjudande!

Rabatt på helkorten till Bok & Biblioteksmässan i Göteborg

Alla medlemmar i Svensk Biblioteksforening (enskilda och institutionella) erbjuds specialpris på helkorten till Bok & Biblioteksmässan i Göteborg (21-24 september 2006)

Medlemmar i Svensk Biblioteksforening betalar 1900 kr + moms. Ordinarie pris är 2400 kr + moms. Beställ via länk på vår hemsida www.biblioteksforeningen.org. Där publiceras fortlöpande även mer information om föreningens mäsaktiviteter.

Sommarstängt!

Svensk Biblioteksforenings kansli håller sommarstängt under tiden 3 till 28 juli

Jenny Kihlén, Anna Strid, Gunnar Södow och Katarina Kristoffersson.

Bibliotekspriser utdelade

Vid Biblioteksdagarna i Malmö utdelades tre av föreningens priser. Jenny Kihlén och Anna Strid fick ta emot Collijnpriset, Gunnar Södow fick Greta Renborgs pris och Katarina Kristoffersson fick Bengt Hjelmqvists pris.

Collijn-priset för bästa magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap år 2006 gick till Jenny Kihlén och Anna Strid för uppsatsen "Lika barn leka bäst? Om kvinnliga doktoranders vägar till information". Uppsatsen har lagts fram vid Institutionen för Biblioteks- och informationsvetenskap/ Bibliotekshögskolan, Högskolan i Borås, med Lars Seldén som handledare.

Juryordförande Henrik Åslund delade ut priset och läste upp motiveringen: "Juryn finner att författarna på ett lärorikt och neutralt sätt lyft fram genusperspektivet i kvinnliga doktoranders informationsförsörjning inom naturvetenskaplig fakultet.

Uppsatsen innehåller en intresseväckande genomgång av tidigare forskning inom såväl genus- som informationsförsörjningsområdet. I analysdelen använder författarna sina kunskaper väl och sammanväver dem med sin egen undersökning på ett vetenskapligt sätt. Författarnas goda språkbehandling gör dessutom uppsatsen lättillgänglig."

Biblioteksdagarnas deltagare hade sedan möjlighet att dagen därpå höra pristagarna berätta om sin uppsats under ett av de parallella seminarierna.

Bengt Hjelmqvists pris

Margaretha Eriksson, ordförande i juryn för Bengt Hjelmqvists pris, delade ut årets pris till Katarina Kristoffersson, Åmål. I motivering skriver juryn att "Katarina Kristoffersson ställer frågor som är avgörande för bibliotekens vägval och framtid. Katarina har uppmärksammat bibliotekens roll som omvärldsbevakare och genom sitt arbete visat att alla bibliotek, oavsett storlek, kan engagera sig i utvecklingsarbete."

Katarina Kristoffersson är bibliotekarie i Åmål och arbetade under tre år med projektet Omvärldsbevakning på Länsbiblioteket i Värmland där man bl a arbetat med att ge det kommunala biblioteket en aktiv roll i kommunledningens omvärldsbevakning.

Gunnar Södow fick ta emot Greta Renborgs pris vilket vi skrev om i förra numret av BBL.

Pax

Styrelseledamöterna Henrik Åslund, Margaretha Eriksson, Monica Danielsson och Gunilla Herdenberg avtackades av Britta Lejon.

Föreningens nya styrelse samlad straxt efter årsmötet. På bilden ses Gunilla Lilie Bauer, Roland Persson, Johanna Hansson, Niclas Lindberg, Birgitta Hansson, Elisabeth Aldstedt, Bengt Källgren, Agneta Olsson, Anette Eliasson, Jenny Poncin och Britta Lejon. Saknas gör Lars Björnshauge.

Förändringar i föreningens styrelse

EFTER SEX RESPEKTIVE fem år i föreningens styrelse avtackades Henrik Åslund, 2:e vice ordförande och ordförande i programutskottet, och Gunilla Herdenberg, 1:e vice ordförande, vid årsmötet i Malmö. Båda har blivit omvalda vid två tillfällen och därmed kunde de inte längre fortsätta i styrelsen.

Henrik Åslund kom in i Bibliotekarieförbundets styrelse flera år innan SAB och Bibliotekarieförbundet gick samman år 2000, så det var en lång historisk kompetens som nu försvann ur föreningens ledning.

Förutom dessa två avgick även Margaretha Eriksson och Monica Danielsson ur styrelsen. Valberedningens förslag gick igenom i sin helhet vilket innebär att Elisabeth Aldstedt, Helsingborgs bibliotek, Lars Björnshauge, Lunds universitets bibliotek, Anette Eliasson, Högskolan i Borås och Gunilla Lilie Bauer, Stockholms universitetsbibliotek invaldes. Britta Lejon fick förnyat förtroende som ordförande och Bengt Källgren omvaldes för två år.

Vid det konstituerande mötet efter årsmötet utsåg styrelsen Johanna Hansson och Lars Björnshauge till 1:e respektive 2:e vice ordförande. De utgör tillsammans med föreningens ordförande Britta Lejon Arbetsutskott. Ny ordförande i programutskottet är Roland Persson.

Specialgrupperna och framtiden

SEDAN HÖSTEN 2005 pågår en översyn av Svensk Biblioteksförningens 20 specialgrupper. Det finns i dagsläget inget färdigt förslag på hur den delen av föreningens organisation ska se ut i framtiden. Arbetet pågår, under våren har alla styrgruppsledamöter fått ett diskussionsunderlag.

I början av april diskuterades frågan på en träff där alla specialgrupper var med, de flesta representerade av ordförande i gruppen. Detta möte gav många nya tankar och idéer. Det framkom också förhållanden för att olika biblioteksfrågor kommer att försvinna i en organisation med färre grupper. Specialgrupperna är sinsemellan mycket olika, arbetar på olika sätt och behöver olika stöd för sin verksamhet. Frågan diskuterades på årsmötet i mitten av maj i anslutning till att verksamhetsplanen antogs. Arbetet fortsätter nu i styrelsen under ledning av generalsekreterare Niclas Lindberg. Ett förslag till ny organisation kommer att skickas ut till styrgruppsledamöterna och det blir en ny ordförandeträff i början av hösten. De medlemmar som vill ha mera information kan ta kontakt med Wiviann Wilhelmsson på kansliet, tel: 08 – 545 132 32, e-post: ww@biblioteksforeningen.org.

ww

Helsingborgs lasarettsbibliotek Årets sjukhusbibliotek 2006

HELSINGBORGS LASARETTSBIBLIOTEK är Årets Sjukhusbibliotek 2006. Priset delas ut årligen av Svensk Biblioteksförning och specialgruppen för medicin och vård.

Juryns motivering: Lasarettsbiblioteket i Helsingborg är en inspirerande mötesplats, en cirkusmanege för små och stora produktioner. Biblioteket fungerar som en brygga inom sjukhusets verksamhet. Genom att utbilda vårdpersonal som i sin tur lär ut i nätverk skapas en ökad kompetens bland personalen och information sprids. Detta är en del i bibliotekets strävan att komma närmare det vardagliga vårdarbetet och fungera som en naturlig del av sjukvården.

Under de senaste åren har lasarettsbiblioteket lyckats vända den negativa besparingspiral som många sjukhusbibliotek drabbats av. Genom att identifiera olika behov inom sjukvården som resulterat i nya arbetsuppgifter och genom att prova andra angreppssätt än de traditionella, många gånger i form av olika IT-lösningar, har biblioteket fått en delvis ny roll. Bibliotekschefen Anders Johansson ser en möjlighet att försvara kulturen i vården genom att visa att biblioteket är en resurs inom IT-området.

Genom projektet patientutbildningscentrum har biblioteket etablerats som en mötesplats på lasarettet för patienter och deras anhöriga. Patientutbildningscentrum är ett samarbete mellan patientorganisationer, stödpersoner, bibliotek och berörd sjukvårdsverksamhet. I grupper får personal, patienter och anhöriga mötas runt samma bord, i biblioteket, och ha diskussioner kring vården. Biblioteket ger i samband med detta kurser i källkritik och förmedlar litteratur.

Helsingborgs lasarettsbibliotek är nyskapande, en kugge i det vardagliga sjukvårdsarbetet och en naturlig mötesplats för de som kommer i kontakt med sjukvården.

Prisutdelningen skedde den 12 juni i samband med Vårdbiblioteks-konferensen "Röster från Öster" i Linköping.

Årsmöte i Malmö!

SPECIALGRUPPERNAS framtida organisation, nordiskt nätverk för barnbiblioteksarbete och konferenspriset för Biblioteksdagarna var de tre stora diskussionsfrågorna under föreningens årsmöte i Malmö den 10 maj.

Ett par hundra medlemmar hade samlats på Malmö högskola för årsmötesförhandlingarna som leddes av riksbibliotekarien och fd styrelseledamoten Gunnar Sahlin.

Generalsekreterare Niclas Lindberg presenterade styrelsens förslag till verksamhetsplan för 2006-2007. Flera medlemmar tyckte att det var bra att styrelsen nu presenterade ett samlat dokument för föreningens verksamhet. Flera ändringsförslag framkom i den efterföljande debatten. Lena Lundgren, Stockholm, saknade skrivningar om biblioteksforskningen, Anneli Friberg, Linköping, lyfte fram betydelsen av relevant utbildad personal på skolbiblioteken och flera ledamöter från specialgruppen för statliga bibliotek utanför universitets- och högskoleområdet ville ha tydliga skrivningar om specialgrupperna.

Specialgruppernas framtida organisation diskuterades ingående. Under våren har en utvärdering gjorts (se separat notis) och Niclas Lindberg var mycket tydlig när han till årsmötet sa att ambitionen varit att lägga fram ett förslag till årsmötet. Dock har processen visat sig behöva mer tid och att det nu handlar om att hitta ett så bra förslag att alla medlemmar, eller i varje fall nästan alla, är nöjda med förslaget. Därför ströks i verksamhetsplanen de delar som handlade om att förslaget skulle vara klart till halvårsskiftet 2006, samtidigt som styrelsen avisade alla förslag om att frågan skulle beslutas vid nästkommande årsmöte. Enligt föreningens stadgar är specialgrupperna något som styrelsen beslutar om.

Ann-Christin Magnusson, Laholm, hade motionerat till årsmötet om att föreningen borde fortsätta engagemanget i det nordiska nätverket för barnbiblioteksarbete, något som föreningens specialgrupp för barnbibliotek och styrelsen avisat. Styrelsen menade bl a att det varit svårt att hitta former för att nätverkets arbete även ska ha betydelse för och spridas till alla barnbibliotek i Sverige. Här fick styrelsen inte gehör för sin uppfattning om att motionen skulle avslås utan frågan hänsköts istället, efter en lång diskussion, till den översyn som nu sker av specialgrupperna. Redan tidigare under årsmötet hade Lena Lundgren, när verksamhetsplanen behandlades, föreslagit att det ska bli en bättre återkoppling till medlemmarna från det internationella arbetet. Något som årsmötet också biföll.

Årsmötets andra motion, ang priserna för Biblioteksdagarna gav också den upphov till en mindre debatt. Här bifölls dock styrelsens förslag om att anse motionen besvarad.

PAX

Valdebatt om Biblioteksfrågor 29 augusti

TISDAGEN DEN 29 augusti arrangerar Svensk Biblioteksforening och DIK Bibliotekarieförbundet en debatt om biblioteksfrågor inför valet i september. Inbjudan har gått ut till alla riksdagspartier. Arrangemanget börjar kl 15.00 i Klarasalen, Klara konferens i centrala Stockholm. Vi återkommer med mer information efter sommaren på vår hemsida www.biblioteksforeningen.org men boka in eftermiddagen den 29 augusti redan nu.

PAX

Kalendarium

MAILA INFO TILL KALENDARIET: pax@biblioteksforeningen.org
FÖR VIDARE INFO SE <http://www.biblioteksforeningen.org>

16-18 augusti, Köpenhamn Creating Knowledge IV Empowering the Student Through Cross-Institutional Collaboration with focus on collaboration between library and academic support. An active learning conference with emphasis on good practice/paper presentations and workshops. ARR: NORDINFOLit och Danish Network for University Pedagogy MER INFO: www.ck-iv.dk/	11-12 oktober, Borås Mötesplats inför framtiden ARR: Bibliotekshögskolan och Borås Stadsbibliotek MER INFO: www.hb.se/bhs/motesplats/index.htm
20-24 augusti, Seoul, Korea IFLA General Conference and Council 2006 Libraries: Dynamic Engines for the Knowledge and Information Society ARR: IFLA MER INFO: www.ifla2006seoul.org	12-13 oktober, Tidaholm Nationell fängelsebiblioteks-konferens ARR: Svensk Biblioteksforenings specialgrupp för uppsökande social biblioteksverksamhet, Tidaholms stadsbibliotek och Regionbibliotek Västra Götaland
24-25 augusti, Stockholm 9:e årliga medicinska biblioteks-konferensen Den 9:e årliga medicinska biblioteks-konferensen äger rum från lunch den 24 augusti till lunch den 25 augusti, med en festkväll på Nalen den 24 augusti. På förmiddagen den första konferensdagen finns möjlighet att delta i en workshop med Andrew Booth från Sheffield, på temat Evidence based library and information practice. Välkommen med din anmälan! ARR: Karolinska Institutets Universitetsbibliotek MER INFO: kib.ki.se/kibkonferens/	27 oktober, Stockholm Konferens om klassifikation ARR: Svensk Biblioteksforenings specialgrupp för katalogfrågor
11-16 september, Cluj-Napoca, Rumänien 10th European Conference of Medical and Health Libraries ARR: EAHIL MER INFO: http://www.eahil.net/conferences.htm	13-19 november, över hela Norden Nordisk biblioteksvecka med Kura skymning Årets tema: M:ordet i Norden. Författartexter, årets affisch samt anmälan till Kura skymning hittar du på www.bibliotek.org ARR: Nordiska PR-föreningen för bibliotek MER INFO: www.bibliotek.org
21-24 september, Göteborg Bok & Biblioteksmässan 2006 ARR: Bok & Bibliotek i Norden AB MER INFO: www.bok-bibliotek.se	17 november, Stockholm Biblioteket som öppet rum och offentlig mötesplats Vilken innebörd och konkretion ger vi denna nutida truism? Om kravet på tydlighet och behovet av definiering, precisering och artikulering. Vad vill man och menar man, hur ska det gå till, genomföras och tillämpas i en tid med ständigt ändrade förutsättningar? Med Hilde Ljodal, Thorkild Holm Pedersen, Inger Eide-Jensen, Gunnar Sahlin, Nick Jones, Åsa Wirén Jonsson, Conny Persson och Per Kallstenius. ARR: Ikoner-Akademien MER INFO: www.btj.se/ikoner
7 oktober, Falkenberg Boken i Halland - en mäsas för halländsk litteratur ARR: Falkenbergs bibliotek, Halländska hembygdsrörelsen, Regionbibliotek Halland MER INFO: www.falkenberg.se/bibliotek	18-19 juni 2007, Stockholm 13. Nord I&D "The Human side of IT" Läs Call for Contributions och annat om konferensen på www.nordiod2007.sfis.nu ARR: Svensk förening för informations-specialister

Haninge väljer FreeLib

Effektivt och enkelt för alla skolor

FreeLib är Axiells webbaserade och kompletta skolmodul, som drar nytta av kommunbibliotekets kraftfulla system: BOOK-IT eller LIBRA. Modulen kan nås från vilken dator som helst med anslutning till Internet.

Valet av FreeLib var självklart för skolorna i Haninge. Ett gemensamt bibliotekssystem för hela kommunen betyder att resurserna används effektivt och gör det lätt att komma igång med FreeLib i skolorna.

Gun Kappel, på Medicenter i Haninge:
"FreeLib förenklar administrationen, både på det enskilda skolbiblioteket och ur ett samordningsperspektiv. Det ger alla mer tid åt det väsentliga – elevernas lärande."

Fler kommuner som redan satsat på FreeLib:

Avesta, Botkyrka, Burlöv, Falkenberg, Falun, Haninge, Helsingborg, Hässleholm, Järfälla, Kungsbacka, Lindsberg, Lund, Mjölby, Motala, Nynäshamn, Skurup, Smedjebacken, Sollentuna, Vilhelmina, Vänersborg och Ölvkarleby.

Lund:
Tel: 046 - 270 04 00

Göteborg:
Tel: 031 - 710 29 50

Stockholm:
Tel: 08 - 705 80 17

www.axiell.com